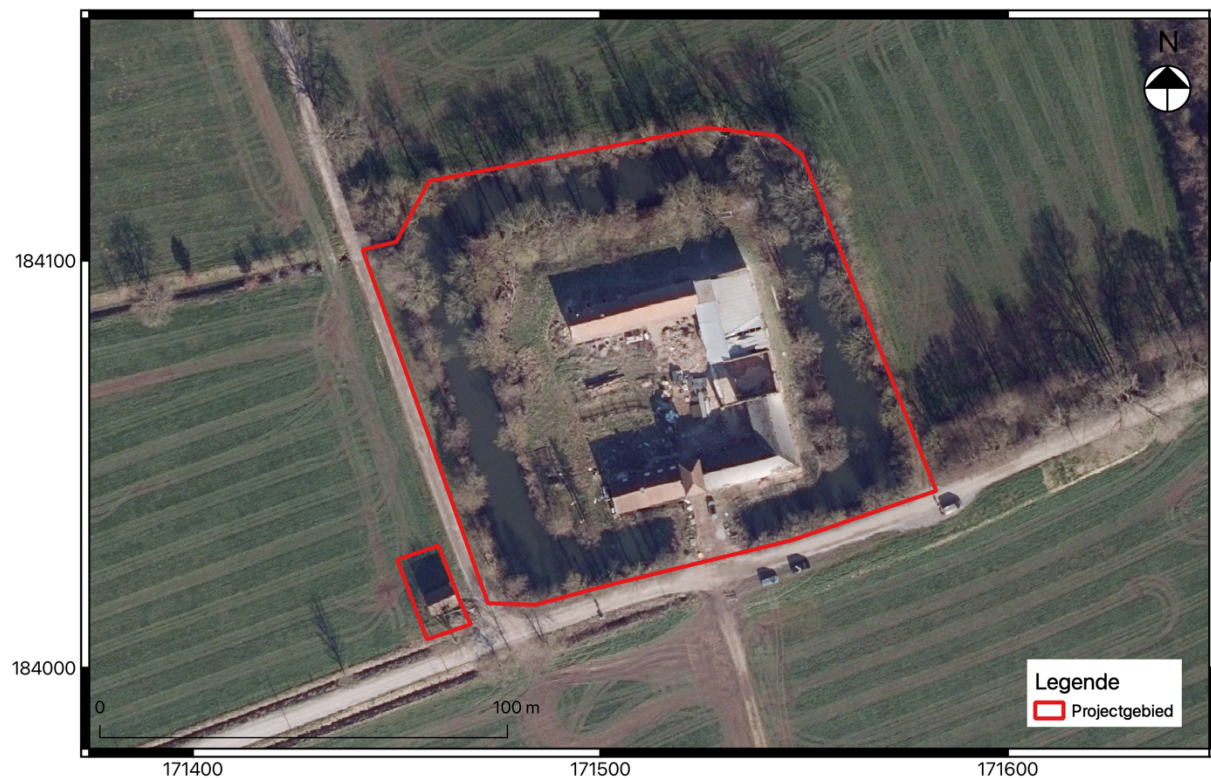

Archeo-rapport 617

Eindverslag: De archeologische opgraving aan de Kraneveldhoeve te Haacht

Sara Claessens
Annelies De Raymaeker

Tienen, 2026
Studiebureau Archeologie bv

Colofon

Eindverslag: De archeologische opgraving aan de Kraneveldhoeve te Haacht

Projectleiding:	Annelies De Raymaeker & Vanessa Vander Ginst
Leidinggevend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteurs:	Sara Claessens, Annelies De Raymaeker
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bv (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bv mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2026/12.825/5

Studiebureau Archeologie bv
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2026, Studiebureau Archeologie bv

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 5
Hoofdstuk 1 Beschrijving van de uitgevoerde werken	p. 7
1.1 Administratieve gegevens	p. 7
1.2 Archeologische en historische voorkennis	p. 9
1.2.1 Archeologische voorkennis	p. 9
1.2.2 Historische voorkennis	p. 15
1.3 Onderzoeksopdracht	p. 20
1.4 Onderzoeksmethode en -strategie	p. 21
1.4.1 Vooropgestelde werkwijze	p. 21
1.4.2 Praktische uitvoering	p. 24
1.4.3 Betrokken actoren	p. 26
1.4.4 Methodiek van het assessment en rapportage	p. 26
Hoofdstuk 2 Interpretatie van de archeologische site	p. 27
2.1 Beschrijving van het kader van de archeologische site	p. 27
2.1.1 Landschappelijke ligging	p. 27
2.2 Stratigrafische opbouw	p. 31
2.2.1 Bodemgenese	p. 31
2.2.2 Bodembewaring en de bewaring van de archeologische site/artefacten	p. 34
2.2.3 Referentiebodems op gekende archeologische sites in de omgeving	p. 34
2.3 Beschrijving van de archeologische site	p. 35
2.4 Vondsten	p. 47
Hoofdstuk 3 Synthese	p. 48
3.1 Interpretatie en datering	p. 48
3.2 Link met andere sites uit de omgeving	p. 49
3.3 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 49
Bibliografie	p. 51
Bijlagen	
Bijlage 1: Sporeninventaris	
Bijlage 2: Vondsteninventaris	
Bijlage 3: Foto-inventaris	
Bijlage 4: Coupetekeningen	
Bijlage 5: Profieleninventaris	
Bijlage 6: Dagrapporten	
Bijlage 7: Allesporenplan	

Hoofdstuk 1 Beschrijving van de uitgevoerde werken

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode:	2024 F 131
Oppervlakte onderzoeksgebied:	ca. 11615 m ²
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker OE/ERK/Archeoloog/2016/00148 Studiebureau Archeologie bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Locatie:	Haacht, Kraneveld (fig. 1.1 en 1.2) <i>Bounding box:</i> punt 1: x: 171442; y: 184007 punt 2: x: 171582; y: 184133 Haacht, Afd. 1, Sectie C, percelen 495A, 495B en 495C (fig. 1.3)
Periode uitvoering:	11 juni en 24 oktober 2024 (veldwerk)
Relevante termen:	Hoeve
Bebouwde/verstoorde zones:	De geplande werken omvatten de restauratie van de Kraneveldhoeve. De gebouwen van deze hoeve waren dus nog aanwezig en zullen dan ook behouden blijven.

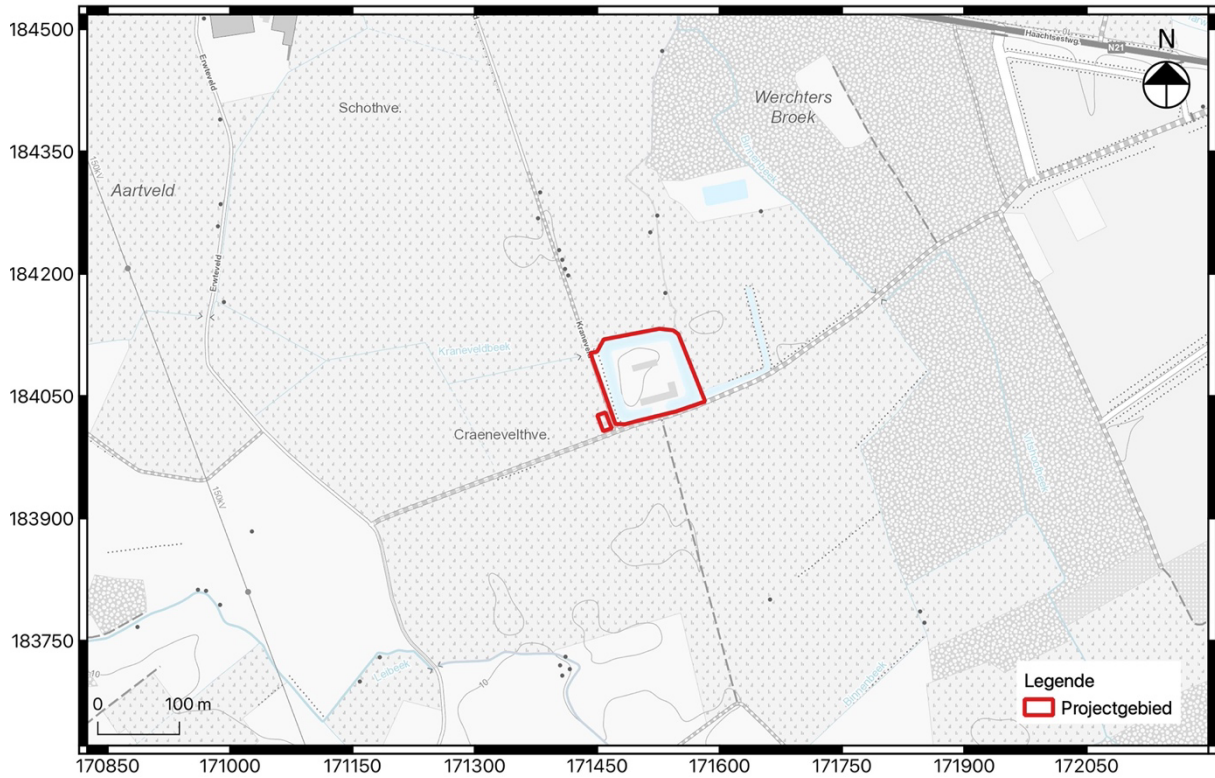

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied.

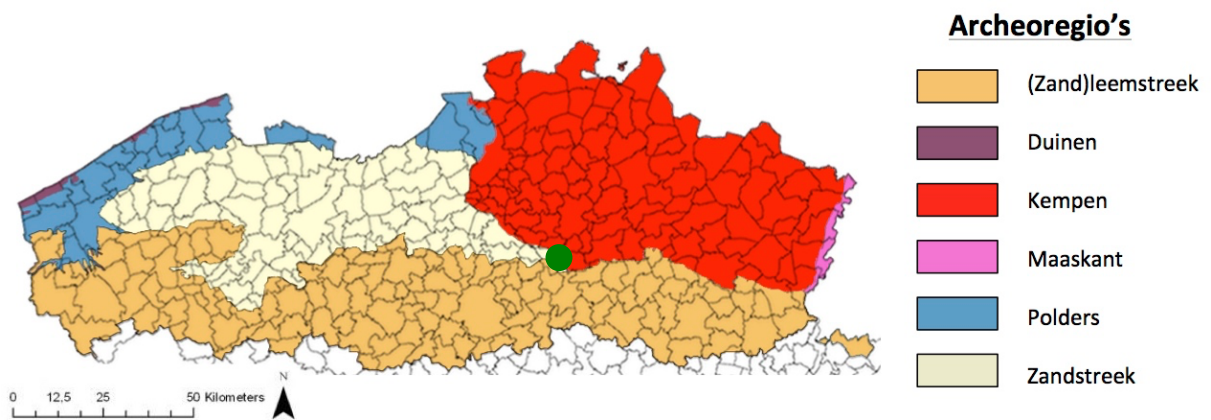

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's.

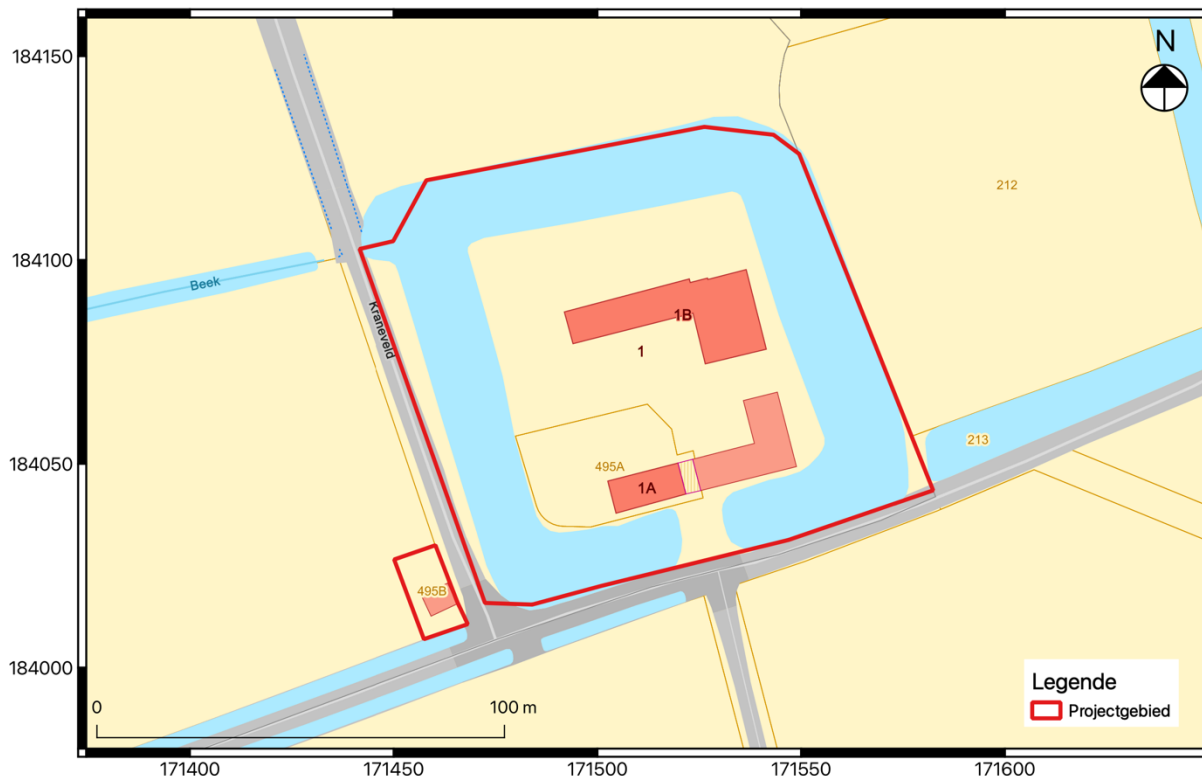

Fig. 1.3: Uittreksel van het kadastrale plan met situering van het projectgebied.

1.2 Archeologische en historische voorkennis

1.2.1 Archeologische voorkennis

Naar aanleiding van de restauratie van de Kraneveldhoeve werd een aanvraag van een toelating voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen opgesteld zodat de geplande werken archeologisch begeleid konden worden. Er werd echter reeds in het verleden ook al archeologisch onderzoek uitgevoerd aan deze hoeve.

Op het westelijke deel van de omwalde site werd in de jaren '80 (vorige eeuw) enkele opgravingscampagnes uitgevoerd door de lokale heemkundige kring o.l.v. dhr. Card Caes. Tijdens het eerste onderzoek kwamen oude funderingsresten aan het licht. Deze resten worden gelinkt aan een gebouw dat mogelijk deel uitmaakte van het middeleeuwse hof. Ten noorden hiervan werden resten aangetroffen van een 18de-eeuws bijgebouw. Nogmaals ten noorden werd een puinlaag aangetroffen die mogelijk gerelateerd kan worden aan afbraakmateriaal van de donjon. Een later onderzoek liet toe de sporen van de donjon beter in kaart te brengen. De opgraving wees uit dat het 16de-eeuwse kadastrale plan van Croÿ relatief goed aansluit bij de aangetroffen resten, zeker wat betreft de locatie. De toren had een vierkant grondplan met een steunbeer in elke hoek. In de

zuidelijke buitenmuur zat een traptoren verwerkt. Op basis van het vondstmateriaal kan de afbraak van de woontoren gedateerd worden rond 1650, net voor de bouw van de vierkante Kraneveldhoeve.¹

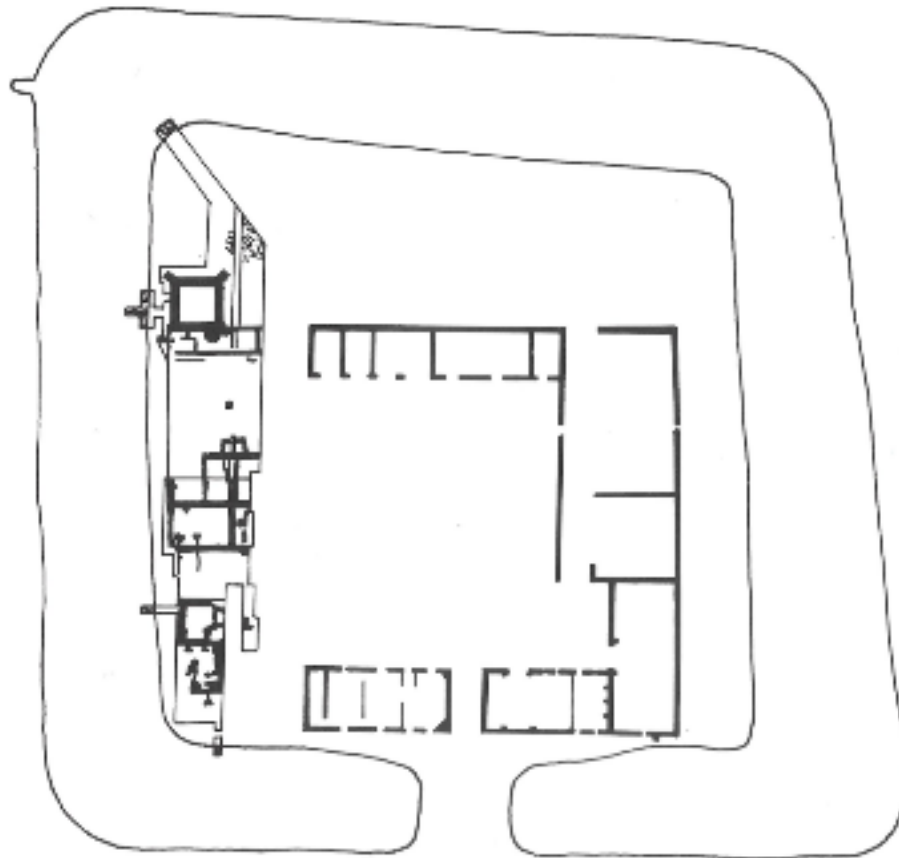

Fig. 1.4: Locatie archeologische opgraving (links) ten opzichte van de huidige hoeve (rechts).²

Ook BAAC heeft reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd op het projectgebied in de vorm van enkele proefputten (i.f.v. een stabiliteitsonderzoek). De sporen die werden aangetroffen stonden steeds in verband met de bovengronds bewaarde hoeve en betreffen de funderingen van de huidige gebouwen. Er werd o.a. een natuurstenen fundering aangetroffen van het oorspronkelijke boerenhuis (midden 17^e eeuw). Ook de funderingen van het oorspronkelijke wagenhuis werden geregistreerd, net zoals funderingen van de 17^e en 18^e eeuwse uitbreiding van de hoeve. Als laatste werd ook de fundering van een voormalig kapelletje of bakhuis blootgelegd, dat ook mogelijk gelinkt kan worden aan de 18^e eeuwse werkzaamheden die de hoeve hebben veranderd tot een gesloten Brabantse vierkantshoeve met binnenkoer.³

¹ Erfgoed en Visie bv 2021.

² Erfgoed en Visie bv 2021. 118.

³ Dolman 2021.

Fig. 1.5: Allesporenplan van het proefputtenonderzoek i.f.v. het stabiliteitsonderzoek uitgevoerd door BAAC.⁴

⁴ Dolman 2021. 37.

Fig. 1.6: Detail van het allesporenplan van het proefputtenonderzoek i.f.v. het stabiliteitsonderzoek uitgevoerd door BAAC.⁵

⁵ Dolman 2021. 38.

De Kraneveldhoeve staat aangeduid als cultuurhistorisch landschap, maar is bijkomend ook een erfgoedobject/bouwkundig erfgoed en is beschermd als monument.

Ook in de omgeving van het projectgebied zijn enkele gekende archeologische sites gelegen. Zo ligt ten noordoosten van het projectgebied het dorpscentrum van Werchter. Op de CAI staat hier o.a. de versterking rond het dorp (CAI ID 212736) met een 17^e-eeuwse redoute (CAI ID 159034) afgebeeld, maar ook de Sint-Jans-de-Doperkerk (CAI ID 2470), een 18^e-eeuwse pastorie (CAI ID 158978), de OLV-Kapel (CAI ID 2471), een toevalsvondst van een post-Merovingische bronzen lanspunt (CAI ID 3309) en een proefsleuvenonderzoek waar geen archeologische site werd aangetroffen (CAI ID 1424) staan aangeduid.

In de omgeving zijn ook twee andere hoeves gelegen, namelijk de hoeve de Schot (CAI ID 1978) ten noordwesten van het projectgebied en de Standonkhoeve (CAI ID 3517) ten zuiden van het projectgebied. Iets voorbij de hoeve de Schot is ook het hof te Langendonk (CAI ID 158882) gelegen.

Ook ten westen van het projectgebied staan op de CAI verschillende locaties aangeduid. Het betreffen verschillende WO II sites, zoals enkele bunkers (CAI ID 165237, 165236, 165236, 165235 en 165199) loopgraven (CAI ID 983730, 983729, 983728 en 983726) en een schuttersnest (CAI ID 983727).

Er werden ook voor verschillende terreinen in de omgeving (archeologie)nota's geschreven, o.a. voor het dorpscentrum van Werchter. Deze zullen niet allemaal afzonderlijk aan bod komen. Voor een terrein ten zuiden van het projectgebied (ID 7652) werd een archeologienota geschreven door Studiebureau Archeologie, maar door een te hoge verstoringsgraad van het terrein werd hier echter geen verder onderzoek geadviseerd.⁶ Voor een tweede terrein ten zuiden van het projectgebied (ID 1878) werd een archeologienota geschreven door All-Archeo. Ook hier werd geen vervolgonderzoek geadviseerd. De geplande werken hebben namelijk een te beperkte impact op het bodemarchief.⁷

⁶ De Raymaecker & Dupont 2018.

⁷ Reyns & Claessens 2017.

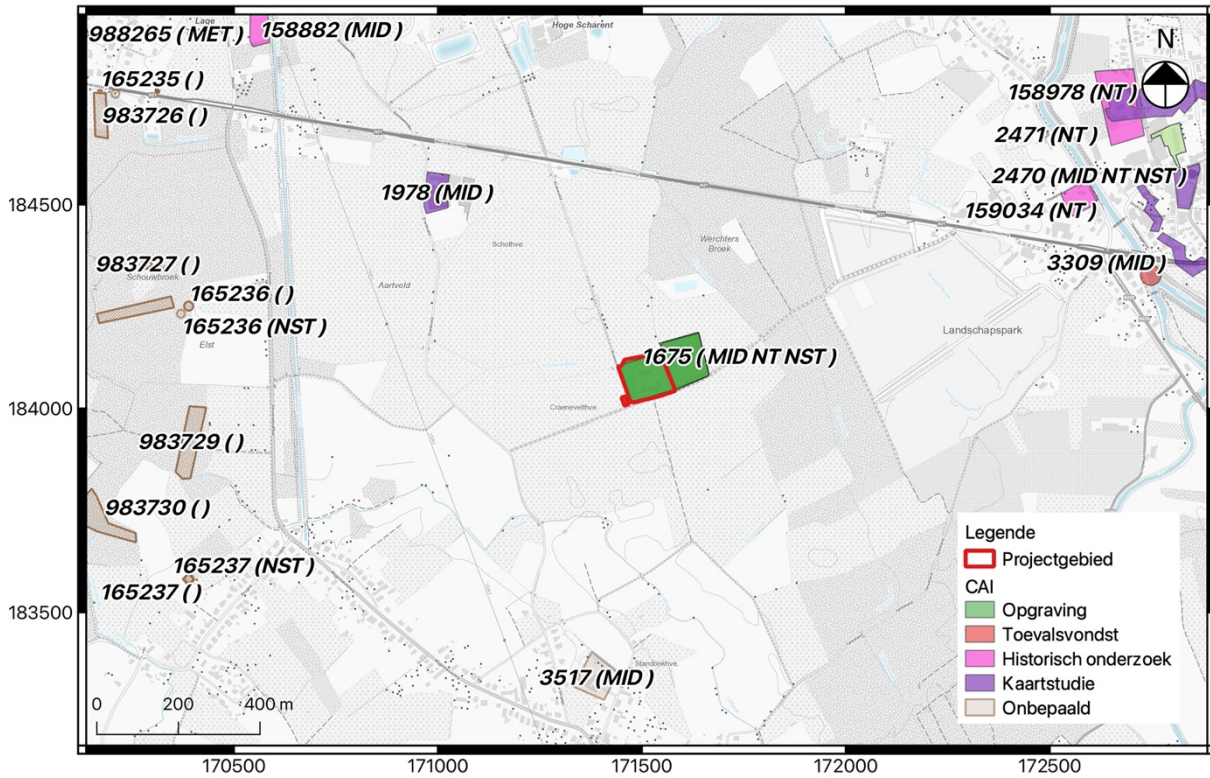

Fig. 1.7: Uittreksel uit de CAI met aanduiding van het projectgebied en de archeologische voorkennis in de directe omgeving.

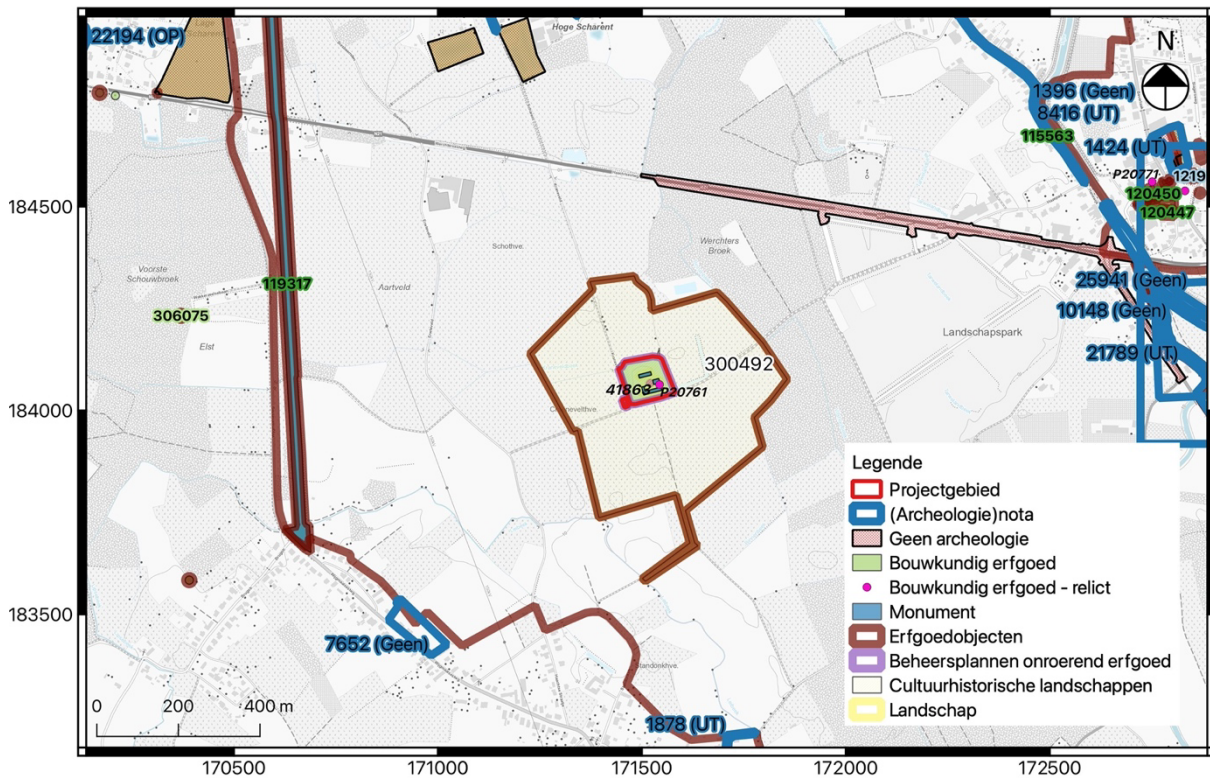

Fig. 1.8: Uittreksel uit de CAI met aanduiding van het projectgebied en een synthese van de culturele waarden in de omgeving.

1.2.2 Historische voorkennis

Volgend overzicht is een samenvatting van het beheersplan opgesteld door Architectenbureau Erfgoed en Visie bv, goedgekeurd door het Agentschap Onroerend Erfgoed op 12/7/2021⁸. Voor een uitgebreide historische nota wordt verwezen naar het beheersplan.

De hoeve is gelegen aan het Kraneveld, centraal gelegen tussen de dorpskernen van Werchter (oosten), Wakkerzeel (zuiden) en Haacht (westen). Ze is gelegen op het kruispunt van twee wegen, waardoor ze ondanks een geïsoleerde ligging toch zeer goed bereikbaar is. De huidige Kraneveldhoeve in Haacht is een eeuwenoude gesloten hoeve waarvan de huidige constructies hoogstwaarschijnlijk in de 17de eeuw tot stand kwamen, terwijl de oorsprong van de hoeve tot in de 13de eeuw kan worden gedateerd. Hiermee bevat deze site één van de weinige oude hoeves tussen de driehoek Leuven, Werchter en Kampenhout die na de Tweede Wereldoorlog nog (gaaf) bewaard bleef. Omwille van de zeldzaamheid van een dergelijk gebouw in de omgeving en van het algemeen belang werd de site op 9 maart 1977 beschermd als zowel monument en landschap.

In het eerste kwart van de 13de eeuw werd op deze locatie het Hof ter Hofstad opgericht, een ontginningshoeve binnen een uitgegraven watergracht die meteen in natuursteen werd opgetrokken. Bij het hof was niet enkel de hoeve met watergracht inbegrepen, maar ook bossen, weides, akkers, wijngaarden enzovoort. Aan de start van de 17de eeuw bestond deze hoeve uit acht gebouwen - waaronder een woontoren en een poortgebouw - waarbij de meeste gebouwen zich tegen de westelijke gracht situeerden. Enkel het poortgebouw bevond zich tegen de zuidelijke gracht (bouwphase IV op fig. 1.1). Uit archivalische bronnen blijkt dat er op de hoeve tussen juni 1559 en maart 1560 een brand heeft plaatsvonden. In teksten wordt vermeld dat er gebouwen waren afgebrand, maar in iconografische bronnen wordt de hoeve aan het einde van de 16de eeuw afgebeeld zoals deze voor de brand reeds beschreven werd (afb. 8). Daarnaast is met zekerheid geweten dat de donjon tijdens de tweede helft van de 16de eeuw door de eigenaar, Willem Vander Beken, bewoond werd. Als de brand effectief schade berokkende aan de gebouwen, moet deze schade niet zo groot zijn geweest dat een herstel onmogelijk was.

Al deze gebouwen werden in de 17de eeuw volledig afgebroken en vervangen door een nieuwe hoeve met een gesloten karakter met vier vleugels rondom een binnenhof. Over de bouwdatum en bouwheer van de huidige hoeve is echter niets met zekerheid geweten. De meest nauwkeurige periode die op basis van archiefmateriaal kan worden vastgesteld, is tussen 1597 en 1747. Volgens J. Cools werd de huidige hoeve ca. 1645 gebouwd. Deze stelling wordt enigszins bekrachtigd door de resultaten van archeologische opgravingen op de site in 1986, waaruit bleek dat de woontoren tussen 1500 en 1650 effectief bewoond en gebruikt werd. Aangezien de huidige hoeve gedeeltelijk werd gebouwd met gerecupereerd bouwmateriaal van de woontoren, kan de oprichting van deze hoeve bijgevolg pas na de afbraak van deze woontoren dateren.

⁸ <https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/1550>

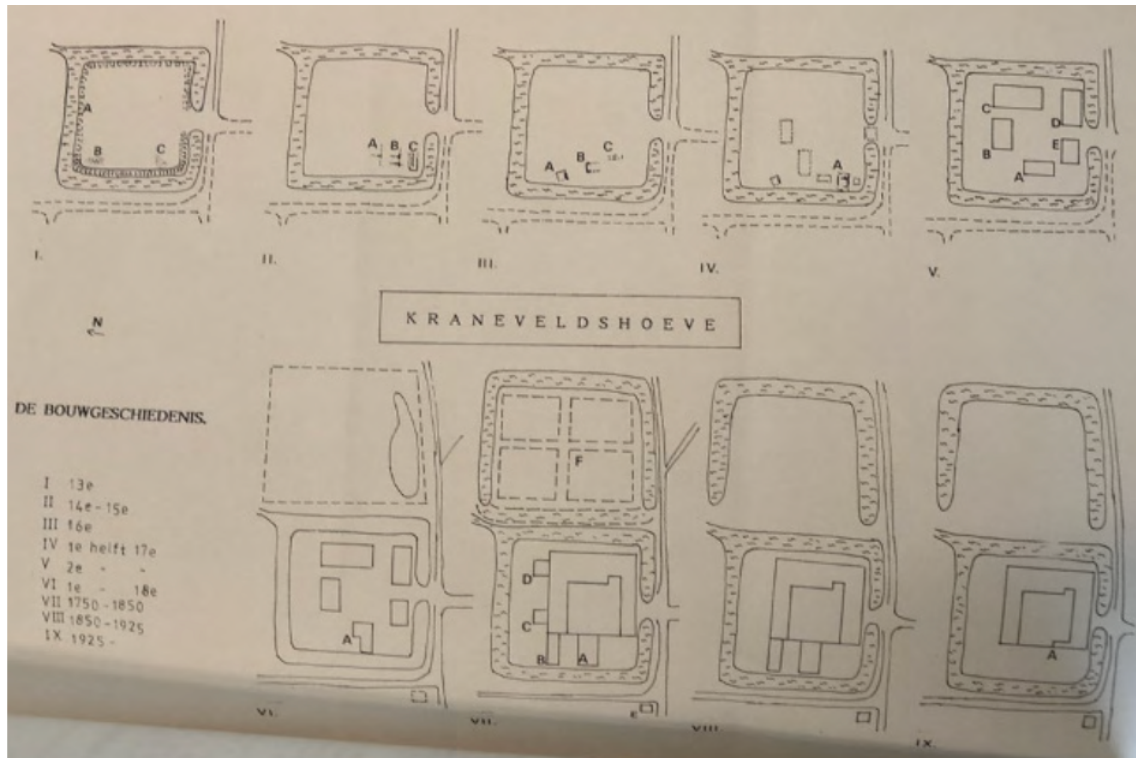

Fig. 1.9: De verschillende bouwfasen op basis van de tweede opgravingscampagne W.Caes.⁹

Fig. 1.10: Figuratieve prekadastrale kaart 1598-1608 (B. Minnen).

⁹ Erfgoed en Visie bv 2021. 10.

Na de afbraak van het voormalige hof werden omstreeks de tweede helft van de 17de eeuw de huidige constructies opgetrokken. Het gaat om de zuidelijke vleugel met in het westen de pachterswoning, centraal het poortgebouw en in het oosten de kleine koestal en de stookplaats voor de bereiding van het veevoer; de noordelijke vleugel met paardenstallen en wagenhuis; de oostelijke vleugel met Brabantse schuur en koestallen; en tot slot het bakhuis dat in het zuidwesten buiten de gracht gebouwd werd. In het westen stond oorspronkelijk ook een omvangrijke woning van de eigenaar (bijgenaamd ‘het kasteel’), maar deze werd in de eerste helft van de 20ste eeuw afgebroken. Om het binnenhof van de hoeve volledig af te sluiten, werden de onbebouwde zones tussen enerzijds het wagenhuis en ‘het kasteel’ en anderzijds tussen ‘het kasteel’ en de pachterswoning opgevuld met scheidingsmuren van baksteenmetselwerk. Ook deze muren zijn inmiddels verdwenen.

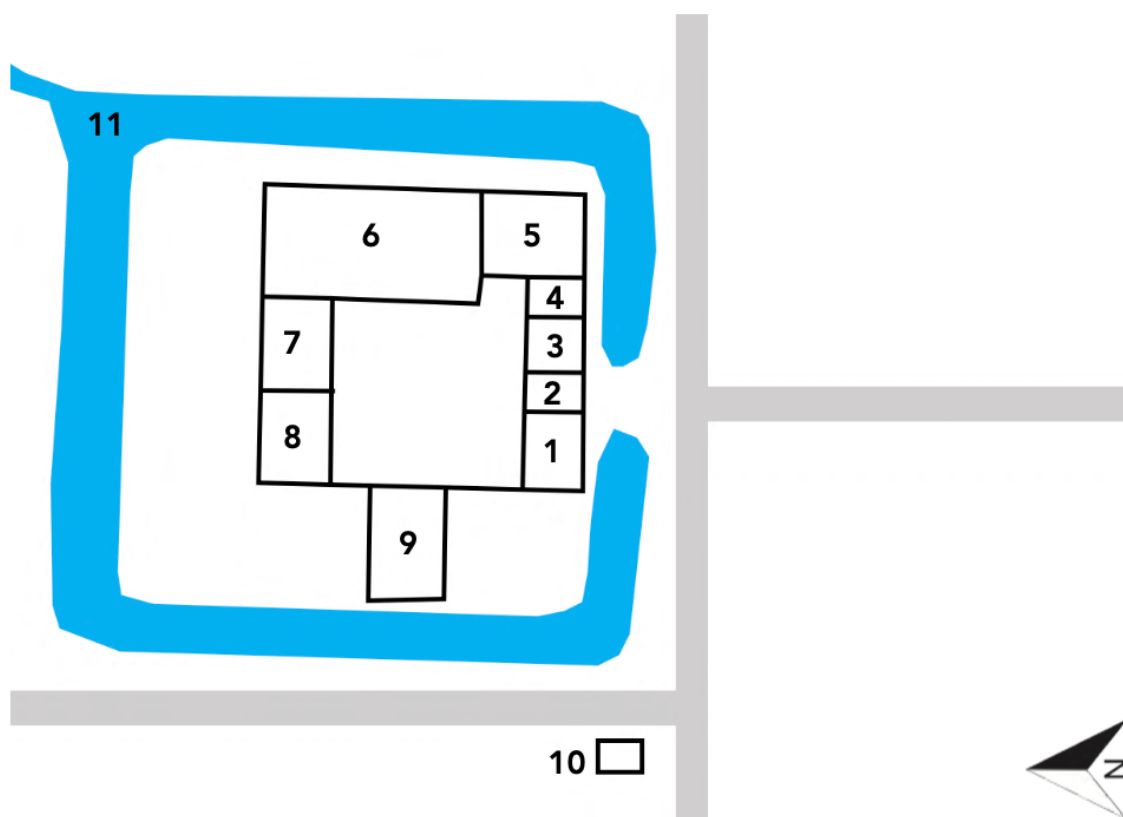

Fig. 1.11: De hoeve omstreeks 1650 met aanduiding van de verschillende bouwvolumes (1: pachterswoning; 2: poortgebouw; 3: kleine koestal; 4: stookplaats voor de bereiding van veevoer; 5: grote koestal; 6: schuur; 7: paardenstallen; 8: wagenhuis; 9: woning van de eigenaar (“het kasteel”); 10: bakhuis; 11: watergracht.

In meerdere cartografische bronnen (waaronder de militaire kaart uit 1747 en een kopergravure naar een plan van Janetz uit 1754) worden de verschillende constructies van de hoeve als losse onderdelen geïllustreerd. Eén these volgt deze illustratie van de hoeve en gaat ervan uit dat er oorspronkelijk drie losse gebouwen rondom een vierkante binnenhof stonden. Pas later, tussen 1747 en 1775, werden de

ruimtes tussen de gebouwen opgevuld met kleine gebouwen en muren. Linda Van Langendonck stelde in situ echter vast dat de Kraneveldhoeve reeds sinds het begin een gesloten karakter had, waarbij de verschillende vleugels zich rondom een binnenhof bevonden. Indien er immers later gebouwen ter vulling tussen de losse gebouwen werden geplaatst, zouden bouwnaden duidelijk te herkennen moeten zijn. Zulke zijn echter niet zichtbaar. De bouwsporen spreken de cartografische bronnen met andere woorden tegen.

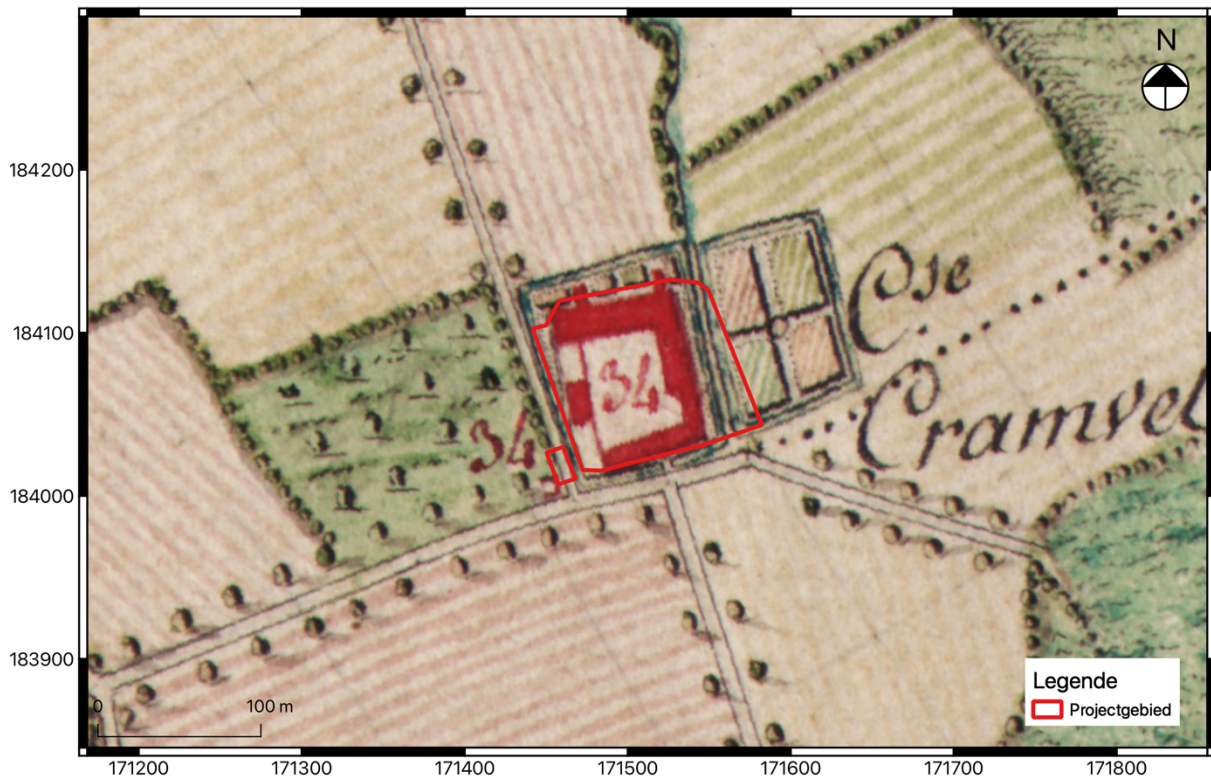

Fig. 1.12: Detail uit de Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het proejtgebied.

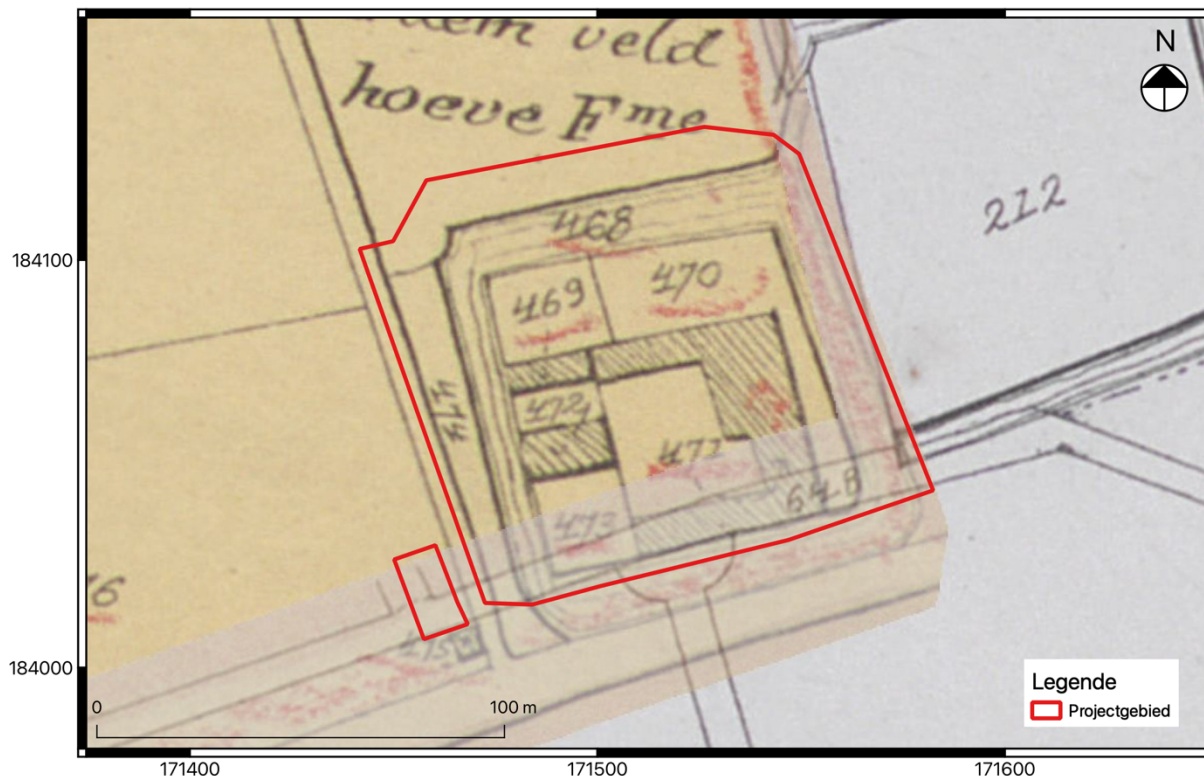

Fig. 1.13: Detail uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het proejtgebied.

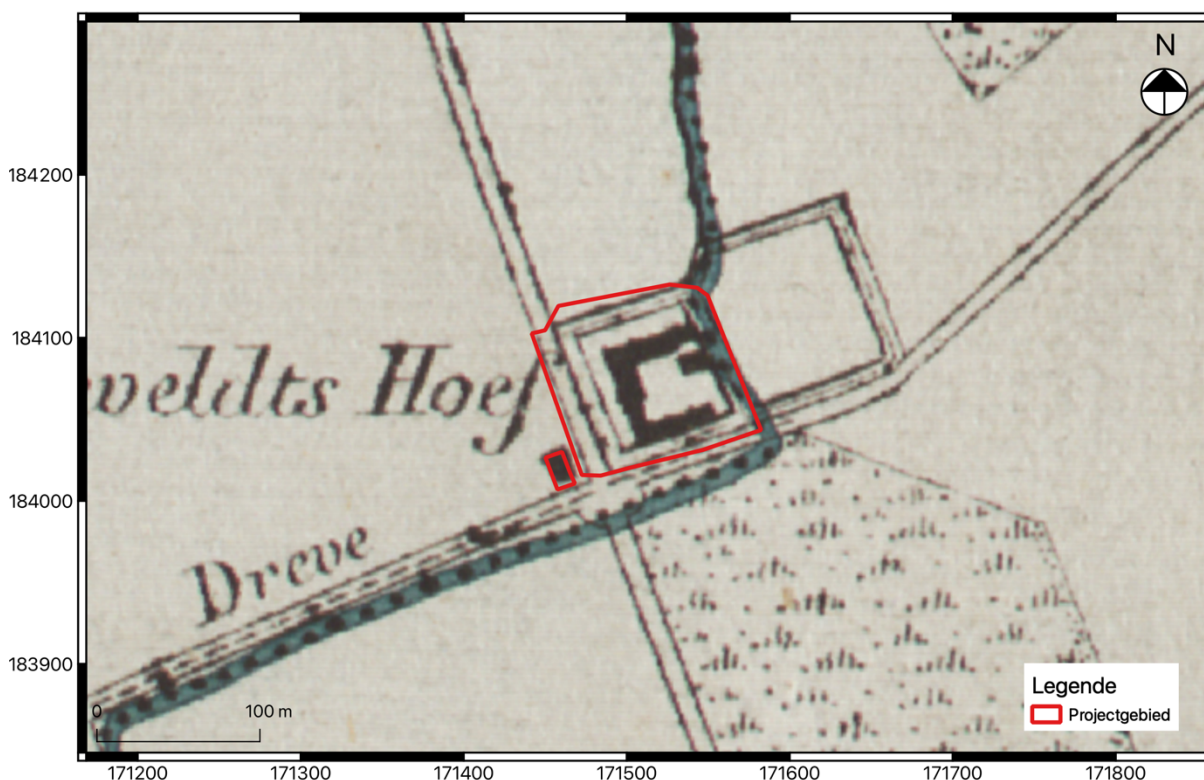

Fig. 1.14: Detail uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het proejtgebied.

1.3 Onderzoeksopdracht

Het doel van het onderzoek is om de aanwezige waardevolle sporen en structuren in de zones die verstoord worden door de werken te documenteren en te registreren. De wetenschappelijke vraagstelling van het onderzoek is vooral gericht op de reconstructie van de bouwgeschiedenis van de hoeve, voor zover dit mogelijk is aan de hand van de op te graven oppervlakte. Historisch onderzoek toont aan dat het oudste gedeelte teruggaat tot de 13de eeuw, met (een negental) bouwfasen tot de 20ste eeuw.

Volgende onderzoeksvragen komen aan bod:

- Op welke diepte is het archeologisch niveau aanwezig?
- Kunnen delen van de bebouwing binnen de site gelokaliseerd, geïdentificeerd en geïnterpreteerd worden?
- Zijn er restanten van oudere bouwfasen van de hoeve aangetroffen? Uit welke periode dateren deze en kunnen ze gelinkt worden aan een gekende bouwfase? Stemt dit overeen met historische bronnen?
- Hoe zijn de funderingen opgebouwd? Zijn er verschillen binnen hetzelfde gebouw?
- Zijn er sporen aanwezig die in verband kunnen worden gebracht met de site (bv. afvalkuilen, beer/waterputten, ...)?
- Zijn er sporen aanwezig die niet gelinkt zijn aan de hoeve? Zo ja: welke datering en functie hebben deze? Zijn deze in verband te brengen met specifieke activiteiten? Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband? Hoeveel verschillende lagen/stratigrafische eenheden zijn er te onderscheiden?
- Kan op basis van natuurwetenschappelijke onderzoeken een beeld geschetst worden van de aard en materiële cultuur van de site?

In het geval er begravingen worden aangetroffen, dan zijn volgende onderzoeksvragen van toepassing:

- Werden er skeletten aangetroffen op de uitgegraven diepte? Zo ja: op welke diepte bevinden deze zich? Om welk type begraving gaat het, inhumatie, primaire of secundaire begravingen, kistbegravingen, grafkelders, enkel- of meervoudige begravingen, geruimde grafcontexten, ...?
- Wat is de bewaringstoestand en de geschatte datering? Zijn er meerdere lagen begravingen/oversnijdingen aanwezig?
- Wat is de oriëntatie van de graven en de positie van het lichaam en de ledematen?
- Zijn er aanwijzingen voor leeftijd/geslacht/sociale status, lichaamslengte, gezondheid, paleopathologieën en traumata (ook m.b.t. de tanden)?
- Zijn er binnen de populatie groepen aan te wijzen die als (verwantschaps)groepen geïnterpreteerd kunnen worden? Bijvoorbeeld door de wijze van begraven, of de locatie van de graven en de samenstelling naar geslacht en leeftijd? Kunnen er op basis van eventuele patronen in het grafritueel statusgroepen worden gereconstrueerd? En zo ja: bestaat er een

relatie tussen gezondheid en status: waren personen die tot een zogenaamde hogere status behoorden gezonder en leefden zij langer?

- Waaruit bestaat de grafinhoud? Gaat het enkel om skeletten of zijn er nog restanten van kisten, organisch materiaal (kledij, lijkwade), grafgiften, enz. bewaard?

Het archeologisch onderzoek omvatte een begeleiding van de werken. Dit wil zeggen dat enkel ter hoogte van de graafwerkzaamheden van de geplande werken het archeologisch bestand werd geregistreerd. Er kunnen dus nog archeologische waarden aanwezig zijn binnen de contour van het projectgebied. **Het is alleszins belangrijk om alle toekomstige graafwerken/verwijderen van puin in en rond de hoeve op te volgen aangezien op die manier meer informatie vrijkomt over de indeling en bouwwijze van de hoeve, met mogelijk recentere én oudere bouwfases. Het projectgebied mag alleszins NIET op de GGA-kaart komen te staan.**

Er dient voldoende informatie gegenereerd te worden om alle onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Alle vondsten en artefacten worden in die mate verpakt en geconserveerd om een degelijke bewaring te garanderen.

De rapportering over de opgraving heeft als doel een overzicht te bieden van de resultaten van de uitgevoerde onderzoekshandelingen en het bijkomend wetenschappelijk potentieel van de resultaten daarvan te duiden¹⁰. De erkend archeoloog dient een rapportering in bij het agentschap, die bestaat uit een archeologierapport en een eindverslag. Dit schrijven omvat het eindverslag, opgesteld volgens de bepalingen in de Code Goede Praktijk 4.0, paragraaf 23.5.

1.4 Onderzoeksmethode en -strategie

1.4.1 Vooropgestelde werkwijze

De geplande werken omvatten meerdere bodemingrepen die archeologisch opgevolgd dienen te worden in de vorm van een werfbegeleiding. Het rijke verleden van de site zorgt ervoor dat verder onderzoek in de vorm van een archeologische opgraving noodzakelijk is. Gezien de aard van de geplande werken wordt uit praktische overwegingen gekozen voor een werfbegeleiding. Een werfbegeleiding is een bijzondere vorm van de archeologische opgraving. Een werfbegeleiding kan in vier verschillende situaties uitgevoerd worden (Code van Goede Praktijk hoofdstuk 19). In dit geval is de vierde situatie van toepassing: Indien een volwaardige opgraving niet noodzakelijk is om het kennispotentieel dat aanwezig is op het terrein te realiseren, maar een beperktere registratie hiervoor volstaat. Dit omwille van de beperkte oppervlakte van de graafwerken die uitgevoerd dienen te worden. Op deze manier kunnen de werken van de aannemer en het archeologisch onderzoek zo goed mogelijk op elkaar worden afgestemd voor een vlotte, efficiënte en kosten-batengewijs optimale werking.

¹⁰ Code van Goede Praktijk 4.0; hoofdstuk 23.

Er werd reeds een wetenschappelijke vraagstelling voor dit project ingediend en goedgekeurd. De geplande werken zijn inmiddels reeds aangepast waardoor verschillende bodemingrepen niet meer uitgevoerd zullen worden. De geplande werken in bijlage 2 van de wetenschappelijke vraagstelling zijn de finale plannen. Hier wordt ook de beschrijvende nota van de architecte toegevoegd, met daarin bijkomende uitleg en informatie.

De geplande werken die wel nog archeologisch begeleid dienen te worden omvatten o.a. het graven van de rioleringsleuven. Ook zullen verschillende regenwaterputten, septische putten en een IBA-put gegraven worden die archeologisch begeleid dienen te worden. Het rietveld dat bij de IBA hoort is volledig bovengronds, waardoor hier geen begeleidende werken dienen te gebeuren. Ook bij het bakhuis zal een septische put geplaatst worden. De geplande rioleringswerken worden weergegeven op de plannen in bijlage.

Voor bluswatervoorziening is er al een put uitgegraven. Deze put moet echter nog geregistreerd worden, zowel de wanden als het vlak (indien mogelijk).

Verder zullen enkele verharde zones opnieuw aangelegd worden, met verharding door middel van kasseien. Voor het aanleggen van de kasseien dient rekening te worden gehouden met een opbouw van 20 cm.

Ter hoogte van de verharde zone 1 zal de betonplaat verwijderd worden. Het verwijderen hiervan dient archeologisch begeleid te worden. Na het verwijderen van de betonplaat moet er echter niet bijkomend dieper gegraven worden, het benodigde niveau is dan bereikt.

Ook in de verharde zone 2 en de terraszone 1 zullen kasseien geplaatst worden. Het vlak ligt hier echter al op het correcte niveau (zie foto's ten opzichte van dorpels). Deze zones dienen enkel licht genivelleerd te worden aangezien het vlak hier zeer onregelmatig is. Door de beperkte impact dienen deze werken niet archeologisch begeleid te worden.

Vanuit de binnenplaats vertrekt een karrenspoor richting het noorden en tot achter het gebouw. Deze worden ook door kasseien aangelegd, hetgeen eenzelfde verstoring impliceert (opbouw 20 cm).

Als laatste zullen ook groenzones 2 en 3 opnieuw aangelegd worden. In deze zones zal echter enkel teelaarde aangevoerd worden en zullen dus geen graafwerkzaamheden plaatsvinden. Deze werken dienen dus ook niet archeologisch begeleid worden.

De graafwerken dienen met een tandenloze bak uitgevoerd te worden. Indien archeologisch relevante resten worden aangetroffen, wordt manueel verder gewerkt. De putten worden gegraven door een team van archeologen. De putten worden volledig opgeschoond, geregistreerd en beschreven volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk. Er moet bijkomend extra aandacht aan de bodemopbouw gespenseerd worden in functie van toekomstige werken. Zo dienen verspreid over het terrein voldoende profielen geregistreerd te worden zodat de diepte van het archeologisch vlak over het volledige onderzoeksgebied bepaald kan worden. Op deze manier kan later nagegaan worden of toekomstige graafwerken het archeologisch niveau zullen verstoren.

Er wordt voorzien in staalnames van bouw materiaal en staalnames voor datering van houtskool in de mortel, indien muren/vloeren worden aangetroffen. Deze posten worden na assessment en na oordeel van de erkend archeoloog, en pas na en in overleg met de verschillende betrokken partijen uitgevoerd.

Aangezien er op bepaalde delen van het projectgebied nog geen onderzoek werd uitgevoerd, bestaat de mogelijkheid dat er contexten worden aangetroffen die een specifieke opgravingsmethode vereisen. Bij het aantreffen van waterputten, beerputten, silo's en/of diepe afvalputten wordt bijzondere aandacht besteed aan de monsternamen voor natuurwetenschappelijk en dateringsonderzoek. Bij het couperen van waterputten wordt er - indien mogelijk - zorg voor gedragen dat de volledige waterput met insteekkuil wordt gecoupeerd. Bij diepe sporen moet echter ten allen tijde rekening gehouden worden met de stabiliteit van de omliggende structuren en gebouwen en de veiligheid van het aanwezige personeel. Het al dan niet opgraven ervan dient in elk geval besproken te worden met de aannemer en/of stabiliteitsingenieur ter plekke. Indien de veldwerkleider van mening is dat er mogelijk nog archeologische resten aanwezig zijn die niet kunnen worden onderzocht, worden deze afgedekt met geotextiel en gestabiliseerd zand, volgens het inzicht van de erkend archeoloog en praktisch in samenspraak met de aannemer. Bij het aantreffen van contexten die niet zijn opgenomen in dit programma van maatregelen kan gekeken worden naar de Code van Goede Praktijk. Alle handelingen worden uitgevoerd conform de CGP 4.0.

Indien begravingen worden aangetroffen dan zijn volgende maatregelen van toepassing:

Het opgraven van de begravingen gebeurt onder begeleiding van een fysisch antropoloog.

Registreren inhumaties:

- Elk individueel graf wordt gefotografeerd.
- Lijksilhouetten: al schavend verdiepen; het silhouet wordt gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/10 en beschreven.
- Skeletgraven: de skeletten worden vrijgelegd, schoongemaakt, gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/10 (via digitale 3D-fotografie met duidelijk zichtbare topografisch verankerde merktekens die in een digitaal plan kunnen verschaald worden) en beschreven aan de hand van skeletfiches. Deze fiches worden ter beschikking gesteld door Onroerend Erfgoed (cf. minimumnormen art. 29, §1). Het schoonmaken gebeurt met aangepast opgravingsmateriaal, zonder schade aan het beendermateriaal te berokkenen. Rechtstreeks contact met sterk zonlicht dient vermeden te worden aangezien de beenderen niet te snel mogen drogen. Er worden per skelet overzichtsfoto's genomen langs hoofd- en voeteinde (zo horizontaal mogelijk), alsook detailfoto's van de handen, voeten, hoofd en nekwerfels (na het wegnemen van de onderkaak). Alle skeletten worden geregistreerd en geborgen in kunststof kisten in functie van een eventueel antropologisch, paleopathologisch vervolgonderzoek, de resten van de linker- en rechterhand en van de linker- en rechtervoet worden elk in een aparte kunststof kist bij het skelet bijgehouden. Het hoofd wordt volledig met de schedelinhoud en omringende aarde ingezameld. Het bergen van het skelet gebeurt dermate dat het uitleggen nadien eenvoudig kan verlopen (links-rechts gescheiden en ook de voornaamste lichaamsdelen gescheiden). Na het bergen van het skelet wordt de grond onder het skelet volledig bemonsterd en uitgezeefd op een zeef met maaswijdte van 2mm. Skeletmateriaal dat niet meer in situ of anatomisch verband ligt, wordt verzameld en beschouwd als losse vondst.

Deze selectie en het bergen wordt uitgevoerd onder coördinatie van de begeleidende antropoloog. Er is bij de registratie en berging bijzondere aandacht voor elementen die informatie verschaffen over het fysieke aspect van de funeraire structuren (in volle grond, kisten, grafkelders, grafstenen, ...), aan het begrafenisritueel (spatiale organisatie, bijgiften, positie van het lichaam en ledematen, elementen die kunnen wijzen op een begraafing met kledij of in een lijkwade, balseming (pollenanalyse). Alle spijkers worden topografisch ingemeten met het oog op de reconstructie van de kistvorm. Bij het aantreffen van grafkelders wordt gelet op de aanwezigheid van beschilderingen op de wanden binnenin. Deze alsook, grafstenen worden uitvoerig gedocumenteerd. Een behoud ex-situ van deze beschilderingen en grafstenen moet worden overwogen en besproken met Onroerend Erfgoed.

Indien bij het veldwerk van de voorgestelde methode wordt afgeweken, op basis van de bekomen inzichten tijdens de uitvoering van het onderzoek, wordt dit beschreven en verantwoord in de rapportering. Daarnaast moet zeker rekening worden gehouden met veilige werkomstandigheden. Bij onveilige situaties (grondwater/instabiele putwanden/...) heeft de veiligheid steeds prioriteit op de archeologie. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de stabiliteit van de omliggende gebouwen, zeker bij het gebruik van bronbemaling. Indien de aanpak dient te worden aangepast tijdens het veldwerk, dienen alle betrokken partijen hiervan op de hoogte te worden gebracht.

1.4.2 Praktische uitvoering

Er werd een aanvraag van een toelating voor archeologisch onderzoek met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen ingediend in functie van renovatiewerken aan de Kraneveldhoeve. De geplande werken die een bodemingreep gingen veroorzaken dienden archeologisch begeleid te worden. Een groot deel van de graafwerken werden echter uitgevoerd zonder de aanwezigheid van een archeoloog. Pas na de uitvoering van de graafwerken werd de archeoloog verwittigd waardoor enkel achteraf getracht kon worden om nog zo veel mogelijk archeologische restanten te registreren. In de meeste gevallen lagen de sleuven en putten nog open waardoor er nog enkele archeologische restanten geregistreerd konden worden en de contour van de werkputten ingemeten kon worden. WP4 en de uitbreiding aan WP1 langs de zuidoostelijke hoek van de hoeve konden echter niet geregistreerd worden. Deze putten waren namelijk al (deels) opnieuw gedicht/gevuld met een septische put wanneer de archeoloog op het terrein was om de bijkomende graafwerken te registreren (fig. 1.15). De locatie en afmetingen van deze putten op het allesporenplan zijn dan ook indicatief aangezien de exacte afmetingen niet meer zichtbaar waren. Enkel WP3 kon archeologisch begeleid worden. Hier werden echter geen archeologische resten aangetroffen.

Fig. 1.15: Zicht op de uitbreiding aan WP1 (bovenaan) en WP4 (bovenaan) die niet geregistreerd konden worden.

1.4.3 Betrokken actoren

Actoren	Naam
Erkend archeoloog	Annelies De Raymaeker
Veldwerkleider	Annelies De Raymaeker
Assistent-archeoloog	Sara Claessens Annelies Fonteyn

1.4.4 Methodiek van het assessment en rapportage

De aangetroffen antropogene bodemsporen zullen allen verder besproken worden in deze rapportage. Ook de ingezamelde vondsten zullen hieronder in meer detail aan bod komen. Er werd ook een losse vondst ingezameld. Deze losse vondst wordt opgenomen in de vondstenlijst, maar zal niet verder besproken worden in deze rapportage aangezien de context hiervan niet is gekend.

Er werden geen stalen genomen tijdens het veldwerk. Ook werden geen menselijke begravingen aangetroffen. De onderzoeksvragen die hierop van toepassing zijn, zullen dus niet beantwoord worden.

Hoofdstuk 2 Interpretatie van de archeologische site

2.1 Beschrijving van het kader van de archeologische site

2.1.1 Landschappelijke ligging

In deze paragraaf wordt beknopt de landschappelijke context van het projectgebied besproken, met zijn aardkundige en hydrografische situering, de fysisch-geografische context en bodemtypologie.

Het projectgebied is gelegen aan de grens van de archeoregio's Kempen en Zandstreek. Verder behoort het terrein volgens de traditionele landschappenkaart tot de Dijlevallei. Het betreft een brede vallei met begrenzende dalwanden en vegetatiemassa's. De Demer en de benedenlopen van de Gete en de Ruppel vormen samen met de benedenlopen van de Dijle de grote oost-west hydrografische as van het Vlaamse Gewest.

Op het DHM II is te zien dat het projectgebied in een riviervallei is gelegen vlakbij de Beek en de Binnenbeek. Op het detail van het DHM II en de terreinprofielen is de gracht rond de vierkantshoeve duidelijk zichtbaar. Ook is te zien dat de zuidoostelijke helft iets lager is gelegen dan de zuidwestelijke helft van het terrein. Het is ook in deze zone (zuidoostelijke helft) dat de huidige bebouwing nog aanwezig is.

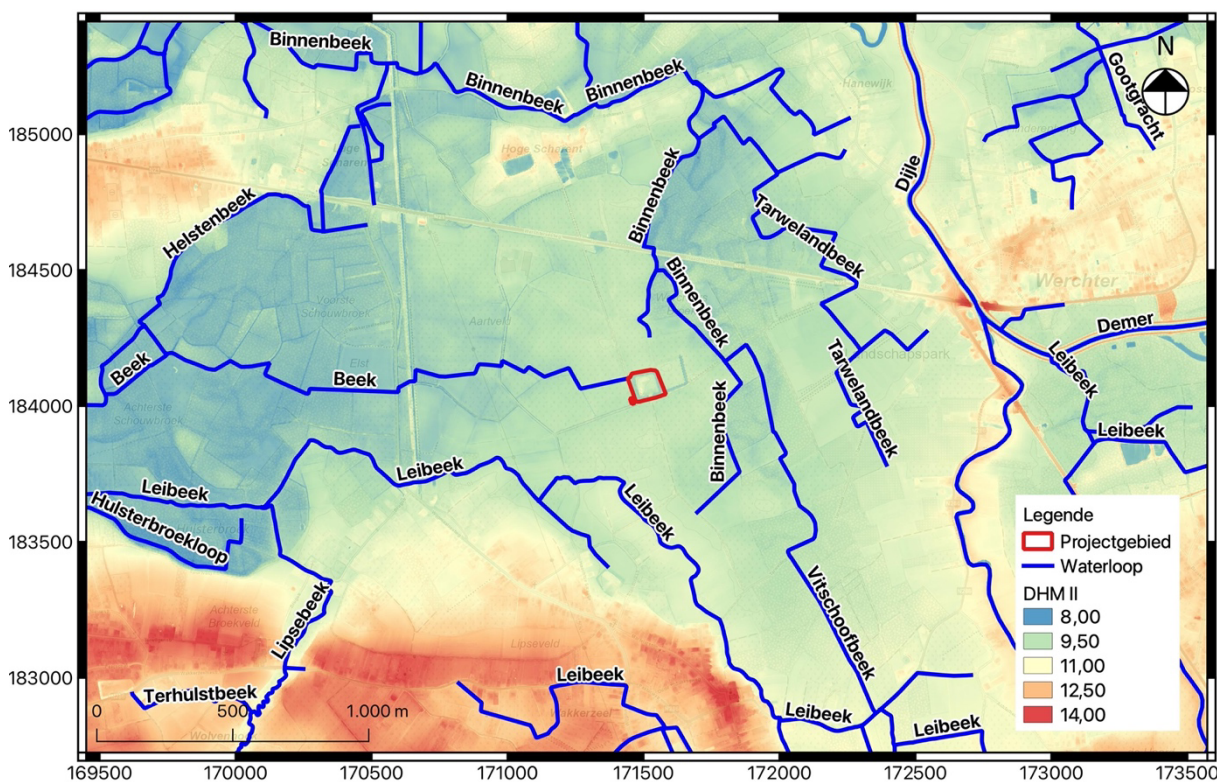

Fig. 2.1: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel (DHM II) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 2.2: Detail uit het digitaal hoogtemodel (DHM II) met aanduiding van het projectgebied en twee terreinprofielen.

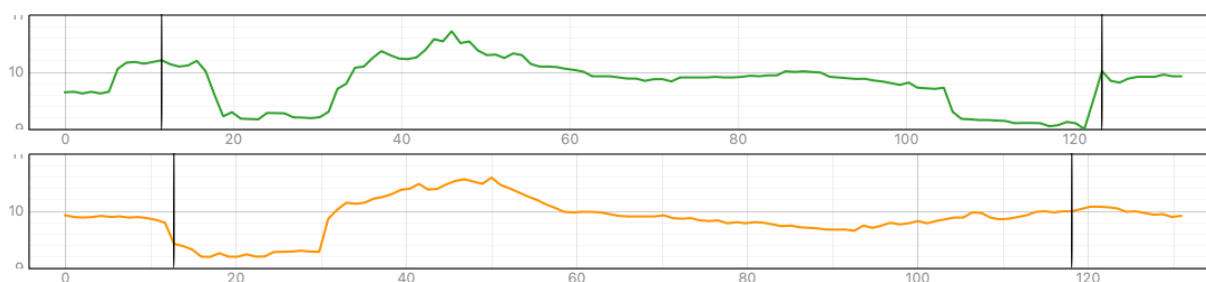

Fig. 2.3: Terraainverloop ter hoogte van het projectgebied van zuidwest naar noordoost (groen) en van noordwest naar zuidoost (oranje).

Het geologisch substraat van het onderzoeksgebied is opgebouwd uit het Lid van Ursel (MaUr; Laat-Eoceen: 41,2-37,0 ma). Volgens de diktekaart quartair liggen deze formaties binnen het projectgebied op een diepte tussen 12,99 en 15,13 m. Hieronder staan de verdere voor het projectgebied beschikbare gegevens opgesomd volgens www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be.

- Volgens de **tertiair geologische kaart** is het voornaamste lithografische kenmerk van het Lid van Ursel het voorkomen van grijsblauwe tot blauwe klei.
- Op de **quartair geologische kaart** is het onderzoeksgebied aangeduid met code 3a. Deze code wijst op de aanwezigheid van getijdenafzettingen (**GH**) (marien en estuariene) van het Holoceen. Hieronder kunnen fluviatiele afzettingen (**FH**) uit het holoceen en mogelijk tardiglaciaal (laat weichesliaan) aanwezig zijn met eronder eolische afzettingen (**ELPw**) van het weichseliaan (laat-pleistoceen), mogelijk vroeg-holoceen. Hieronder komen er

hellingsafzettingen (HQ) van het quartair voor met eronder fluviatiele afzettingen (FLPw) van het weichseliaan (laat-pleistoceen).

- De **bodemkaart** karteert de zone van het projectgebied als een Adp-bodem. Dit zijn matig natte leembodems zonder profiel.

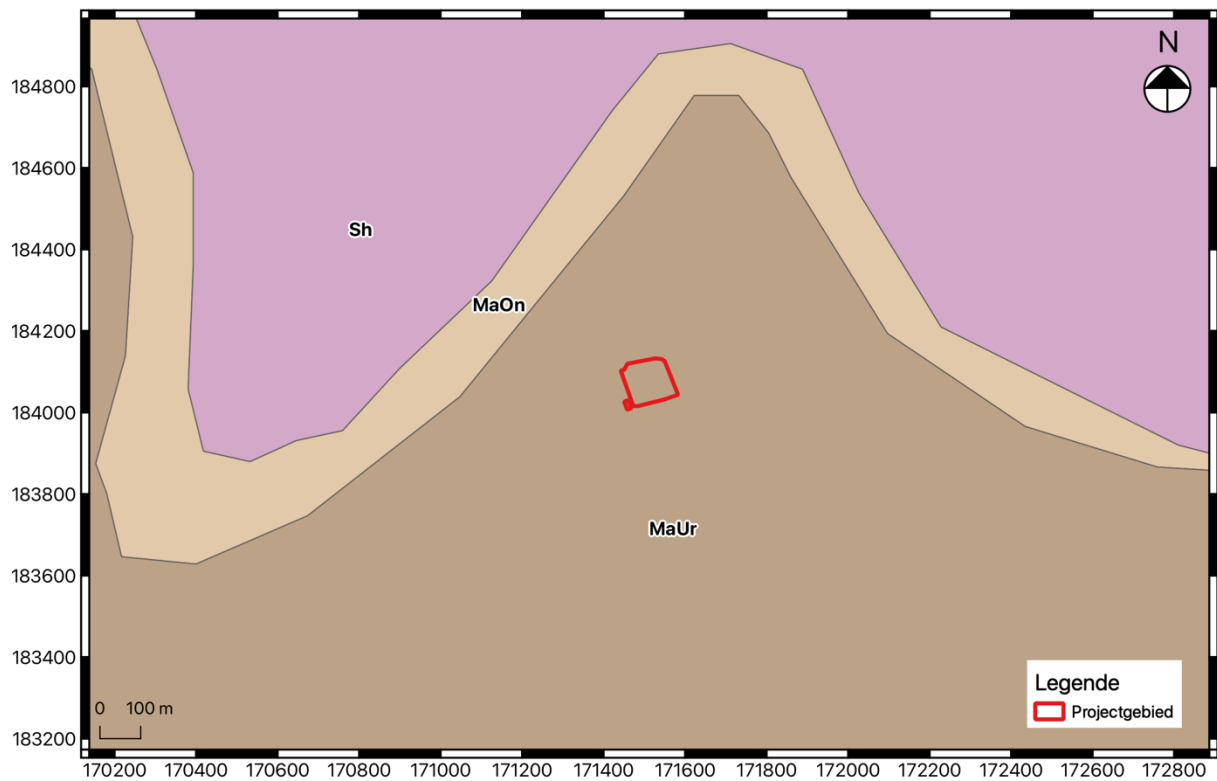

Fig. 2.4: Uittreksel uit de tertiairgeologische kaart met aanduiding van het vergunningsgebied.

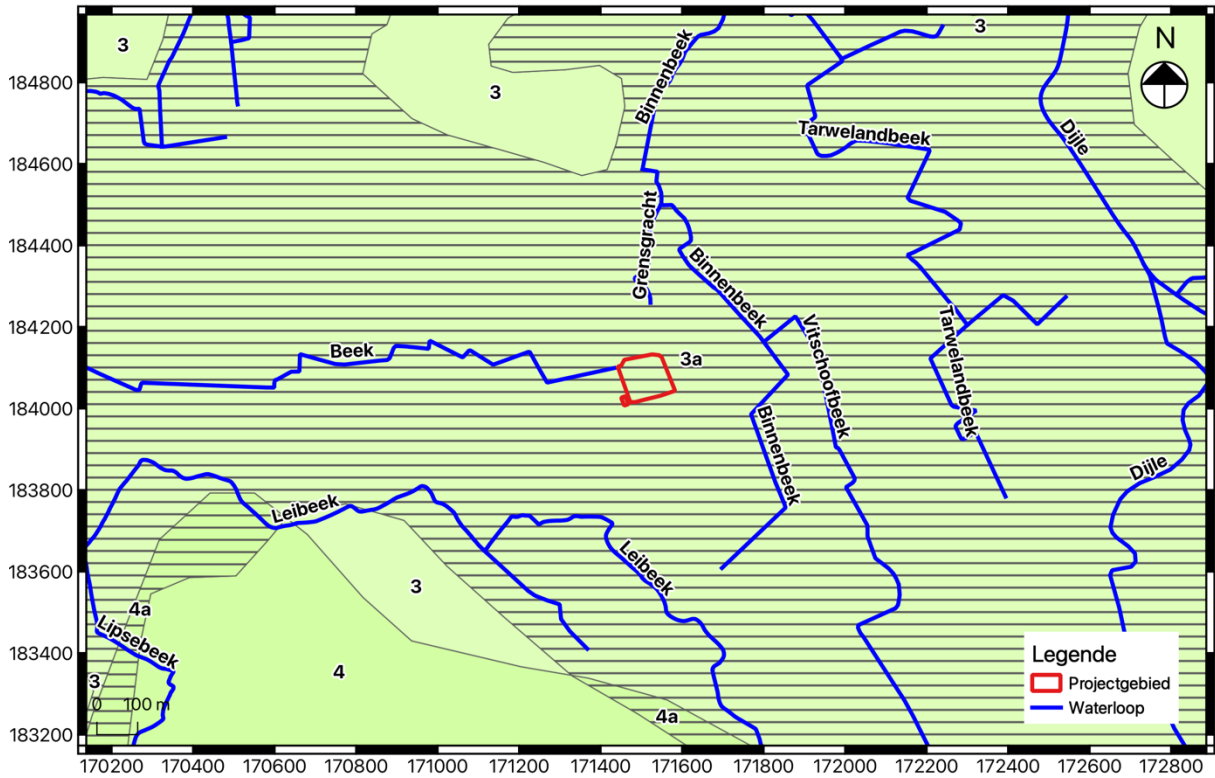

Fig. 2.5: Uittreksel uit de quartairgeologische kaart met aanduiding van het vergunningsgebied en waterlopen.

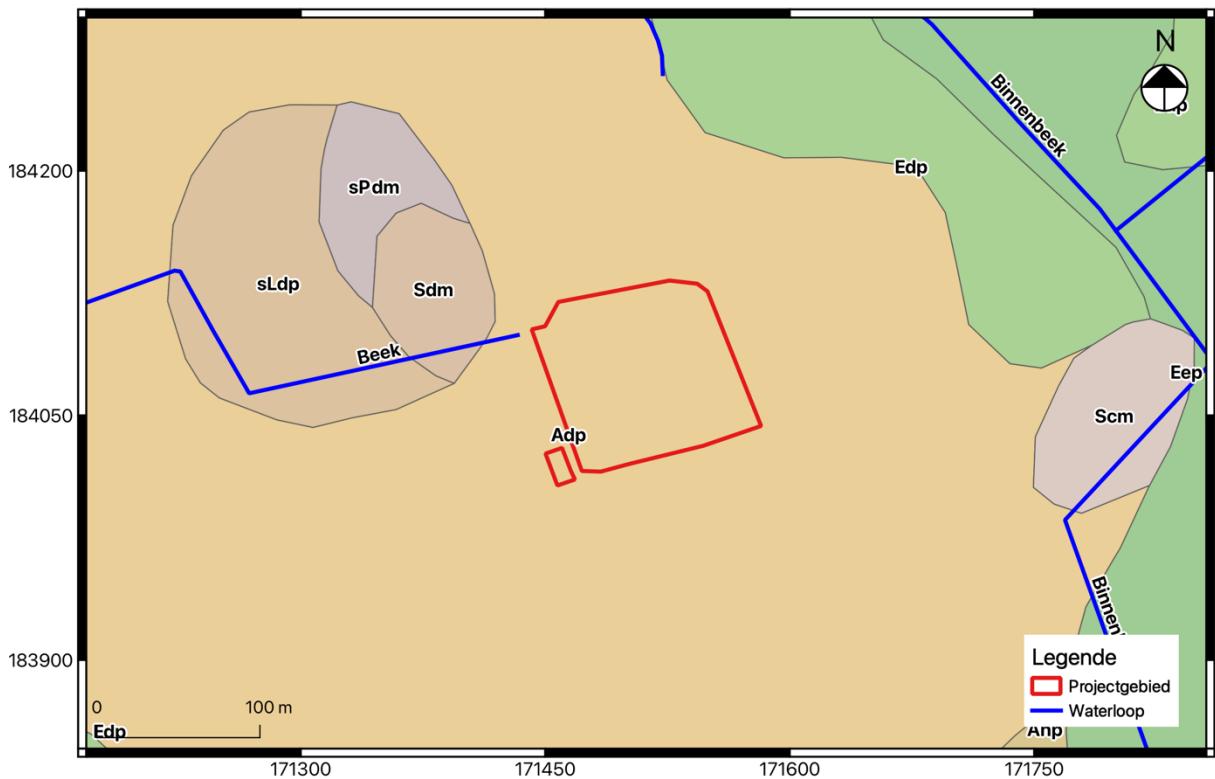

Fig. 2.6: Uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het vergunningsgebied en waterlopen.

2.2 Stratigrafische opbouw

2.2.1 Bodemgenese

Fig. 2.7: Locatie van de geregistreerde profielen.

Er werden in totaal zeven profielen geregistreerd, waarvan er drie ter hoogte van WP3 werden geregistreerd. Enkel ter hoogte van WP2 (PR4) en WP3 (PR5 t.e.m. PR7) werd diep genoeg gegraven om de natuurlijke bodem te bereiken. In deze profielen was er onder een antropogene bovengrond van ca. 60-65 cm dik alluvium aanwezig. De overige profielen tonen enkel een opbouw van verschillende puinlagen. Hieronder zal PR4 in meer detail beschreven worden. Ook PR1 zal hieronder in meer detail besproken worden om de opbouw van de verschillende puinlagen tegen het hoevegebouw in beeld te brengen.

PROFIEL 4

De bovenste 60 cm van dit profiel bestaat uit een gevlekt donker grijsbruine antropogene bovengrond met veel brokken bouwceramiek, natuursteen en mortel. Hieronder kan een gevlekt blauwgrijze laag met oranjebruine vlekken herkend worden. Deze horizont wordt als alluvium geïnterpreteerd waarin gleyverschijnselen zichtbaar zijn.

Fig. 2.8: Zicht op profiel 4.

PROFIEL 1

De bovenste laag in profiel 1 bestaat uit een gevlekt grijsbruine antropogene laag waarin brokken bouwceramiek aanwezig zijn. Vanaf een diepte van 45 cm onder het maaiveld kan een puinlaag, bestaande uit brokken bouwceramiek en mortel, herkend worden. Deze laag is ca. 27 cm dik. Vanaf een diepte van ca. 72 cm onder het maaiveld kan een derde antropogene laag herkend worden die gevlekt donkergrijsbruin van kleur is. Tijdens het veldwerk werden spoornummers aan deze drie lagen gegeven. Zo kreeg het bovenste pakket spoornummer 1. De puinlaag werd geregistreerd als S2 en de onderste antropogene laag werd als S3 geregistreerd. Puinlaag S2 komt bijkomend ook niet over het hele terrein voor. Het beperkt zicht tot het noordoostelijke deel van het terrein (PR1 en PR2). Ter hoogte van PR3 is deze puinlaag namelijk al niet meer aanwezig.

Fig. 2.9: Zicht op profiel 1.

2.2.2 Bodembewaring en de bewaring van de archeologische site / artefacten

Doordat de graafwerken over het algemeen een beperkte diepte hadden, is het moeilijk om de bodembewaring van het terrein in te schatten. Zo werd een groot deel van de graafwerken uitgevoerd in de antropogene bovengrond. Er werden wel al archeologische restanten in de vorm van enkele muurresten aangetroffen in deze antropogene bovengrond.

Ter hoogte van WP2 werd wel diep genoeg gegraven om de natuurlijke ondergrond te bereiken. Deze graafwerken werden echter zonder de aanwezigheid van een archeoloog uitgevoerd waardoor enkel het profiel (PR4) gebruikt kan worden om een inschatting te maken van de bodembewaring. Onder de antropogene bovengrond lijkt wel een onverstoorde bodem aanwezig te zijn in de vorm van alluvium. Ook aan de bovenkant van het alluvium (vlak onder de antropogene bovengrond) konden enkele sporen herkend worden in de putwand van WP2. Een dieperliggende C-horizont werd niet bereikt. Het is dus mogelijk (en ook waarschijnlijk) dat er dieper nog een bijkomend intact archeologisch vlak aanwezig is.

2.2.3 Referentiebodems op gekende archeologische sites in de omgeving

Er zijn een aantal archeologische sites in de omgeving gekend zoals een opgraving die werd uitgevoerd aan de Hogeweg, de Provinciebaan of Tremelobaan. Hier is een bodemopbouw aanwezig die typerend is voor Rotselaar bestaande uit een dikke plagenbodem die eerder werd gevormd door het diepploegen i.p.v. ophogen. Onder de plag is een B-horizont met eronder een C-horizont zichtbaar. Hier werd geen alluvium aangetroffen zoals op het huidige projectgebied.¹¹ De Kraneveldhoeve is echter in een lager gelegen gebied gelegen dan de opgraving aan de Hogeweg wat de aanwezigheid van alluvium aan de hoeve en de afwezigheid aan de Hogeweg kan verklaren.

¹¹ Claessens 2024.

Fig. 2.10: Referentieprofiel ter hoogte van de opgraving aan de Hogeweg te Rotselaar.¹²

2.3 Beschrijving van de archeologische site

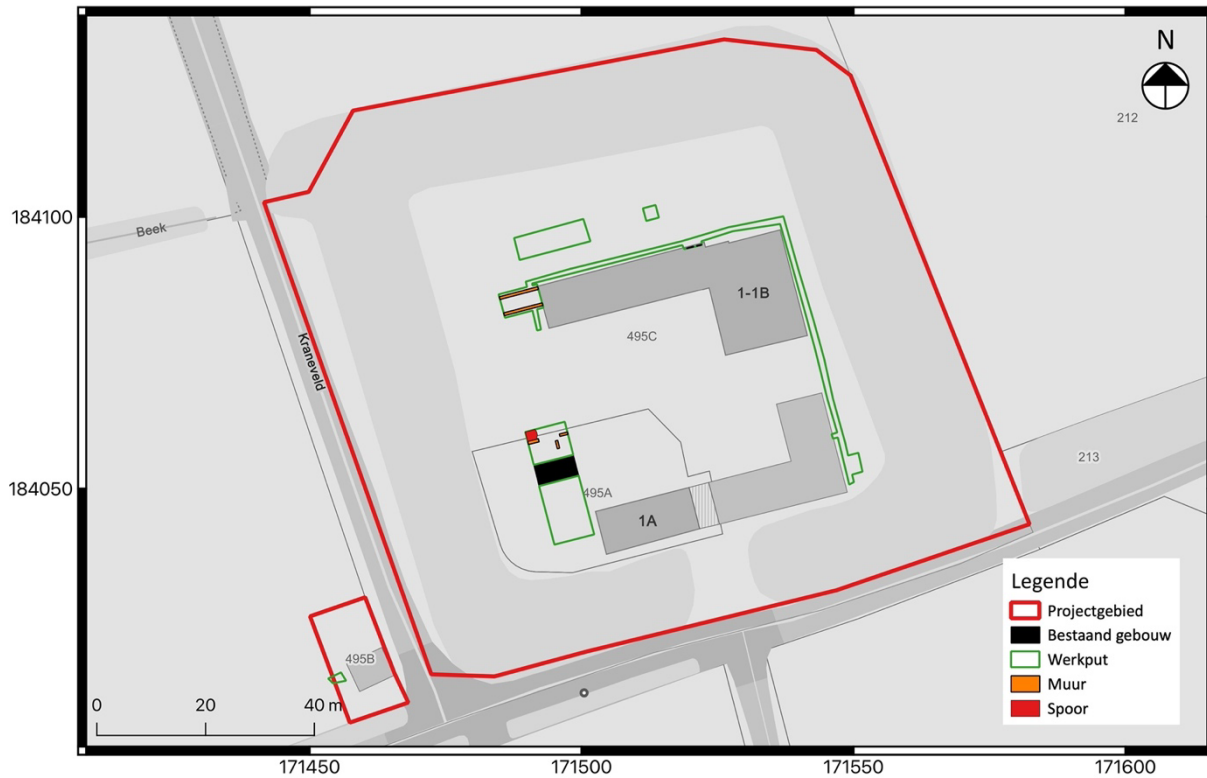

Fig. 2.11: Allesporenplan.

¹² Claessens 2024. 41.

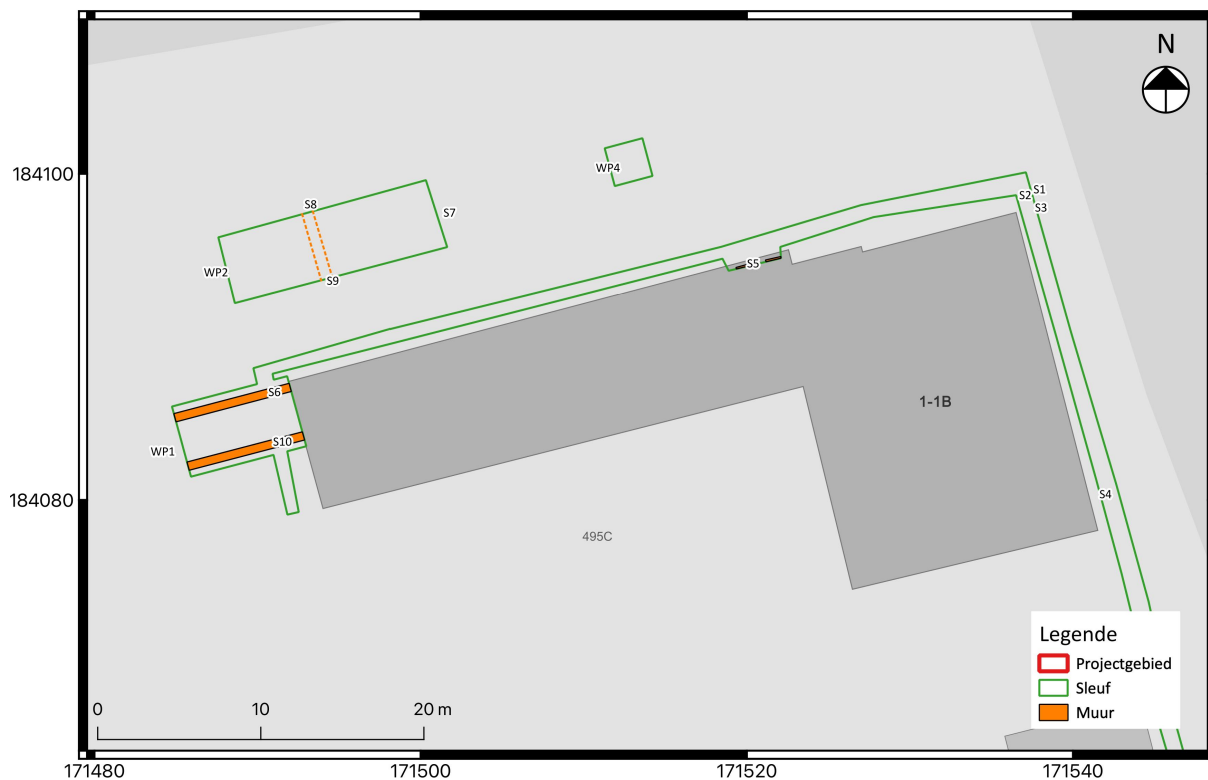
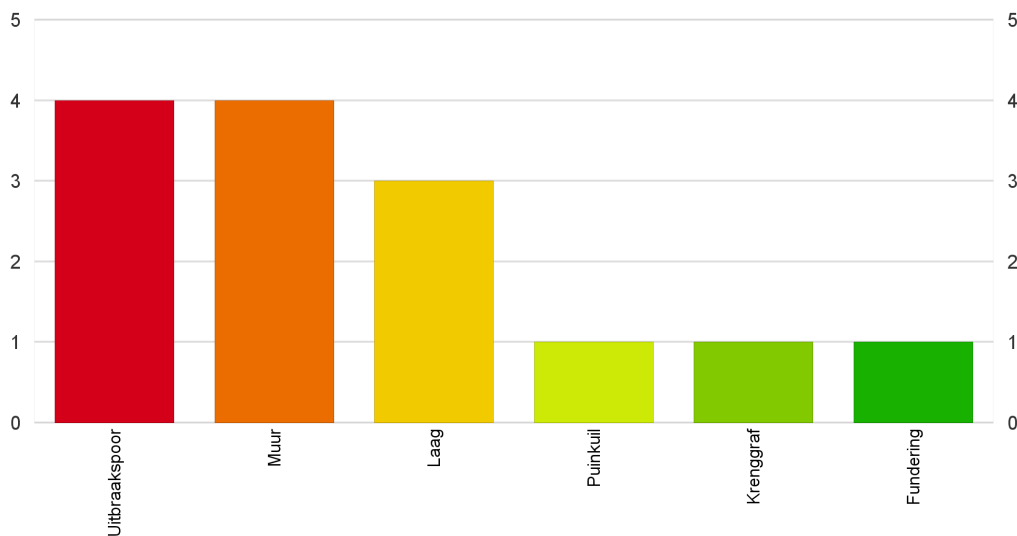

Fig. 2.12: Details van het allesporenplan.

Spoor	Aantal	%	Ceramiek	Faunaresten	Glas	Metaal	Floraresten	Leder	Munt	Pijpaarde	Sillex	Bouwceramiek	Natuursteen	Ander	Staalname
Uitbraakspoor	4	28,57%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Muur	4	28,57%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Laag	3	21,43%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Puinkuil	1	7,14%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krengraf	1	7,14%	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fundering	1	7,14%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal:	14		0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal aantal sporen/lagen met vondsten:												1			

Fig. 2.13: Tabel met opsplitsing van de aangetroffen sporen in verschillende spoorcategorieën

Tijdens de uitgevoerde werfbegeleiding werden 14 bodemsporen aangetroffen en geregistreerd (fig. 2.11 t.e.m. fig. 2.13). Het betreft enkele muren, uitbraaksporen, een fundering een puinkuil enkele lagen en een krengraf.

De eerste drie spoornummers bestaan uit drie antropogene lagen. Deze lagen komen in meer detail aan bod bij de beschrijving van PR1 (zie 2.2.1 Bodemgenese). Deze lagen zullen dus hier niet nog eens beschreven worden.

(funderings)muren

In totaal werden vier (funderings)muren aangetroffen. Een eerste muur betreft een bakstenen fundering onder het meest noordelijke bestaande hoevegebouw. Het gaat om een verstek dat is opgebouwd uit bakstenen met formaat 25x12,5x6 cm.

Fig. 2.14: Zicht op de fundering (S5) onder het meest noordelijke hoevegebouw.

Ook ten westen van het hoevegebouw werden in WP1 twee (funderings)muren aangetroffen. De meest noordelijke muur (S6) ligt in het verlengde van de buitenmuur van het hoevegebouw. Evenwijdig met deze muur loopt ca. 2,5 m naar het zuiden parallel een tweede muur (S10). Beide muren zijn 50 cm breed en zijn opgebouwd uit baksteen met licht gele kalkzandmortel. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) is ter hoogte van deze muren een uitbreiding aan de hoeve zichtbaar (fig. 2.16). Deze uitbreiding is ook zichtbaar op het plan dat werd opgesteld op basis van de tweede opgravingscampagne van W. Caes. Volgens dit plan (fig. 2.17 VII) dateert deze aanbouw uit 1750-1850. Op het bouwplan vanaf 1925 (fig. 2.17 IX) is dit gebouw niet meer aanwezig.

Fig. 2.15: Overzichtsfoto van WP1 waarop de twee muren S6 en S10 zichtbaar zijn.

Fig. 2.16: Detail uit de Atlas der Buurtwegen waarop het allesporenplan staat afgebeeld.

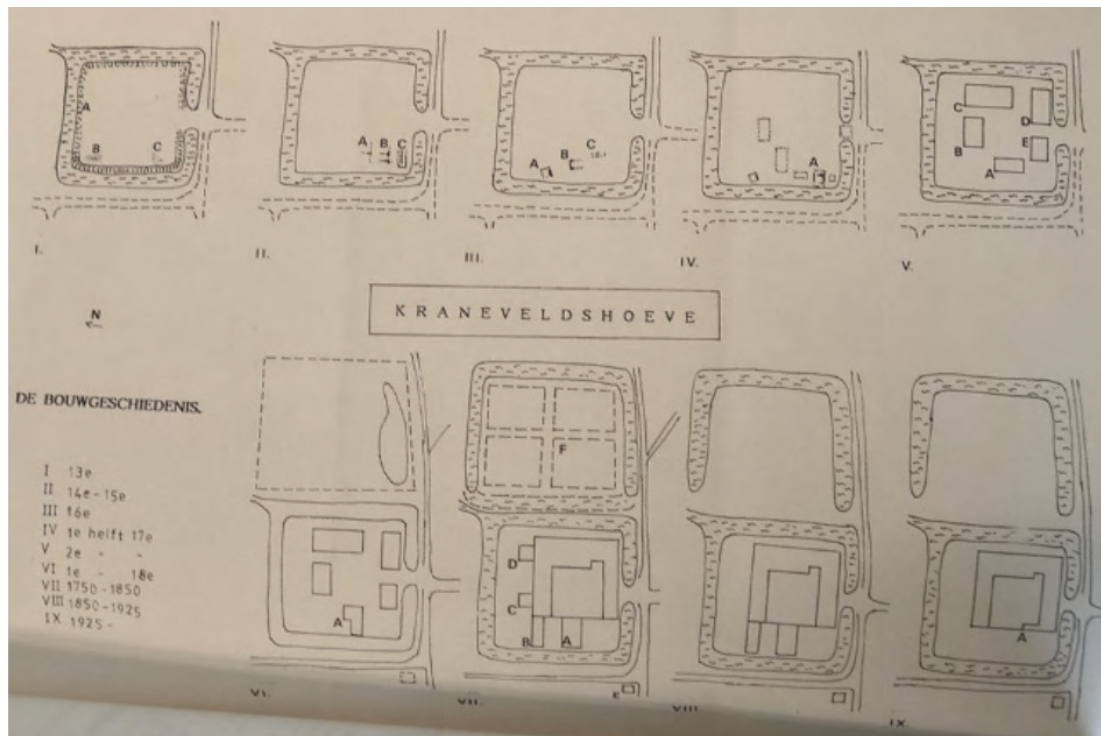

Fig. 2.17a: De verschillende bouwfasen op basis van de tweede opgravingscampagne W. Caes.¹³

Fig. 2.17b: Het allesporenplan geprojecteerd op het plan van W. Caes.

¹³ Erfgoed en Visie bv 2021. 10.

Ook werd een muur (S4) ten oosten van het hoevegebouw geregistreerd. Aangezien de sleuf al was gegraven kon hier enkel de doorsnede van de muur (profiel) geregistreerd worden. Het betreft een bakstenen muur die 23 cm breed is en 27 cm hoog is bewaard. Verder werd er harde donker geelbruine kalkzandmortel gebruikt.

Fig. 2.18: Zicht op de muur S4 in WP1 ten oosten van de hoeve.

Als laatste werd een muur (S13) ter hoogte van WP5 geregistreerd. Het betreft een natuurstenen muur die is opgebouwd uit ijzerzandsteen en lichtgrijze kalkzandmortel. De muur is 45 cm breed en kon voor een lengte van 150 cm vrij gelegd worden. Door de beperkte diepte van WP5 kon echter niet nagegaan worden of de muur dieper nog doorliep.

Fig. 2.19: Zicht op de muur S13 ter hoogte van WP5.

Uitbraaksporen

Er werden in totaal vier spoornummers uitgedeeld aan uitbraaksporen. S8 en S9 behoren mogelijk wel tot hetzelfde spoor, net zoals S12 en S14. Het zal dus mogelijk eerder om 2 uitbraaksporen gaan.

In WP2 kon een uitbraakspoor in de noordelijke wand (S8) en zuidelijke wand (S9) herkend worden. Deze werkput werd aangelegd zonder archeologische begeleiding waardoor het uitbraakspoor niet in vlak geregistreerd kon worden. Aangezien S8 en S9 in elkaars verlengde liggen, kan wel voorzichtig geconcludeerd worden dat het om éénzelfde uitbraakspoor gaat met een noordwest-zuidoost oriëntatie (fig. 2.12 bovenaan). Het spoor was vlak onder de antropogene ondergrond bewaard. Het betreft een gevlekt lichtbruin spoor met stukken bouwceramiek en mortel. Het uitbraakspoor is 70 cm breed en tussen de 23 en 28 cm diep. Op fig. 2.17b is te zien dat de locatie en oriëntatie grotendeels overeenkomt met een aanbouw aan het meest noordelijke hoevegebouw die volgens het plan van Caes toegekend kan worden aan bouwfase VII (1750-1850). Het is dan ook mogelijk dat dit uitbraakspoor tot deze aanbouw behoort.

Fig. 2.20: Zicht op het uitbraakspoor (S8 en S9) in WP2.

Ook in WP5 werden twee uitbraaksporen aangetroffen. Het betreffen twee langwerpige sporen met een noordoost-zuidwest oriëntatie. Beide zijn gevlekt licht bruin van kleur en liggen in elkaars verlengde. Het is dan ook mogelijk dat het om éénzelfde spoor gaat waarbij het tussenliggende deel mogelijk niet is bewaard (fig. 2.12 onderaan). S12 is wel iets breder bewaard (60 cm breed) dan S14 (45 cm breed). Op de Atlas der Buurtwegen (fig. 2.16) staat een gebouw iets meer naar het noorden toe afgebeeld. Dit gebouw is ook zichtbaar op het bouwplan VII (fig. 2.17a en b) waarop de bouwtoestand tussen 1750 en 1850 staat afgebeeld. Het zou gaan om de woning van de eigenaar (bijgenaamd 'het kasteel').¹⁴ Dit gebouw blijft afgebeeld tot en met het bouwplan VIII (1850-1925). De zuidelijke muur van dit gebouw heeft dezelfde oriëntatie als de twee uitbraaksporen S12 en S14. Aangezien de Atlas der Buurtwegen een schetsmatige weergave is en er bovendien ook een afwijking in de georeferentie kan zitten, is het wel mogelijk dat S12 en S14 tot dit gebouw behoren.

Fig. 2.21: Zicht op het uitbraakspoor S14 in WP5.

¹⁴ Erfgoed en Visie bv 2021. 11.

Fig. 2.22: Zicht op het uitbraakspoor S12 met puinkuil S11 ernaast (vooraan) en uitbraakspoor S14 (achteraan) in WP5.

Krenggraf

In de oostelijke wand van WP2 werden er botresten van een groot zoogdier aangetroffen (S7). Deze restanten waren vlak onder de antropogene bovengrond aanwezig. Aangezien de put was gegraven zonder begeleiding van een archeoloog kon ook hier enkel het profiel geregistreerd worden. Er werd wel getracht zoveel mogelijk botmateriaal uit het profiel in te zamelen, maar een deel was te ver in het profiel gelegen waardoor dit *in situ* moest blijven steken. Het dierlijk botmateriaal zal in meer detail bij de vondsten besproken worden.

Fig. 2.23: Zicht op het krenggraf in de oostelijke wand van WP2.

Puinkuil

Als laatste werd er ter hoogte van WP5 een puinkuil aangetroffen. De kuil loopt zowel in noordelijke als westelijke richting door buiten de aangelegde put waardoor de totale afmetingen van de kuil niet bepaald kan worden. Wel kan gezegd worden dat de puinkuil minstens 200x180 cm is. Verder bestaat de puinkuil uit brokken bouwceramiek.

Fig. 2.24: Zicht op de pinkuil in WP5.

2.4 Vondsten

Het enige vondstmateriaal dat werd aangetroffen tijdens de werfbegeleiding betreft dierlijke resten in de oostelijke putwand van WP2. Het dierlijk bot werd door een interne specialist bekeken. Het gaat om restanten van een rund of mogelijk paard. De skeletelementen bestaan enkel uit ribben, wervels en de proximale humerus. Van de ledematen ontbreken dus de meeste delen en van de kop is niets aanwezig. Een deel zal nog in het profiel aanwezig zijn aangezien een deel van het skelet te ver in het profiel zat om te kunnen inzamelen. Ook zal een deel weggegraven zijn geweest bij de aanleg van WP2 aangezien de graafwerken werden uitgevoerd zonder archeologische begeleiding. Het geslacht kon niet bepaald worden. Aangezien er geen snijsporen of andere pathologieën terug te vinden zijn, lijkt het eerder te gaan om een depositie van een karkas i.p.v. om consumptieafval. Het gaat bijkomend ook om een dier dat nog redelijk jong is. Zo zijn de schouderbladen volgroeid, maar zijn de proximale humeri en de meeste ribben en wervels nog onvolgroeid. De leeftijd kan geschat worden op minimum 7 maanden oud en maximum 48 maanden oud.¹⁵

¹⁵ Silver 1969.

Hoofdstuk 3 Synthese

3.1 Interpretatie en datering

Verspreid over het onderzoeksgebied werden verschillende archeologische restanten aangetroffen. De archeologische sporen waren zowel aanwezig in de antropogene bovengrond als er vlak onder in het alluvium. Het betreft voornamelijk (funderings)muren en uitbraaksporen. Enkele muren (S6 en S10) konden gelinkt worden aan een uitbreiding van de hoeve die zichtbaar is op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840). Volgens het plan dat werd opgesteld op basis van de tweede opgravingscampagne van W. Caes behoort deze uitbreiding tot bouwfase VII (1750-1850). Ook kunnen twee uitbraaksporen (S12 en S14) mogelijk gelinkt worden aan 'het kasteel' (woning van de eigenaar). Ook dit gebouw zou tot bouwfase VII behoren. Als laatste werd een uitbraakspoor (S8 en S9) ten noorden van de huidige hoeve geregistreerd. Ook dit spoor behoort mogelijk tot een uitbreiding van de hoeve uit bouwfase VII.

Verder werden restanten van een groot zoogdier aangetroffen (rund of mogelijk een paard). Door het ontbreken van slijsporen of andere pathologieën lijkt het eerder te gaan om een depositie van een karkas i.p.v. om consumptieafval.

Door de beperkte oppervlakte die onderzocht kon worden, is het moeilijk om nog bijkomende conclusies te trekken.

Fig. 3.1: Faseringsplan.¹⁶

¹⁶ De fasering werd overgenomen van het plan dat werd opgesteld op basis van de tweede opgravingscampagne van W. Caes.

3.2 Link met andere sites uit de omgeving

In de omgeving zijn wel een paar gelijkaardige sites gekend zoals de Hoeve de Schot (ca. 570 m ten noordwesten van het projectgebied) en de Stadonkhoeve (ca. 620 m ten zuiden van het projectgebied). In deze hoeves werd tot op heden echter nog geen archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd.

3.3 Beantwoording onderzoeksvragen

Op welke diepte is het archeologisch niveau aanwezig?

Er kunnen twee archeologische niveaus herkend worden. Een eerste niveau bevindt zich in de antropogene bovengrond. Zo werden verschillende muurresten aangetroffen op een diepte tussen ca. 14 en 30 cm onder het maaiveld. Ook konden enkele sporen herkend worden op de overgang van de antropogene bovengrond naar het onderliggende alluvium op ca. 45-50 cm onder het maaiveld.

Kunnen delen van de bebouwing binnen de site gelokaliseerd, geïdentificeerd en geïnterpreteerd worden?

Zijn er restanten van oudere bouwfases van de hoeve aangetroffen? Uit welke periode dateren deze en kunnen ze gelinkt worden aan een gekende bouwfase? Stemt dit overeen met historische bronnen?

Enkele muren kunnen gelinkt worden aan een uitbreiding van de hoeve die zichtbaar is op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840). Twee uitbraaksporen kunnen mogelijk gelinkt worden aan een gebouw, nl. 'het kasteel', dat ook zichtbaar is op de Atlas der Buurtwegen. Beide gebouwen zouden tot bouwfase VII (1750-1850) van de hoeve behoren. Ook ten noorden van de hoeve werd een uitbraakspoor aangetroffen die mogelijk aan deze bouwfase gelinkt kan worden. Op het plan van bouwfase VII dat werd opgesteld op basis van de tweede opgravingscampagne van W. Caes is een aanbouw zichtbaar langs de noordelijke buitenmuur van het meest noordelijke hoevegebouw. De locatie van deze aanbouw komt overeen met het geregistreerde uitbraakspoor.

Hoe zijn de funderingen opgebouwd? Zijn er verschillen binnen hetzelfde gebouw?

In WP1 werd langs de meest noordelijke buitenmuur van de hoeve tot tegen de buitenmuur gegraven waardoor hier (een deel van) de fundering geregistreerd konden worden. Op deze locatie bestaat de fundering uit baksteen en is een verstek aanwezig. Er waren geen bijkomende locaties waar de fundering van de huidige bebouwing onderzocht kon worden waardoor er geen vergelijkingen gemaakt kunnen worden.

Zijn er sporen aanwezig die in verband kunnen worden gebracht met de site (bv. afvalkuilen, beer/waterputten, ...)?

Het sporenbestand bestaat uit enkele (funderings)muren, uitbraaksporen, een krenggraf, enkele lagen en een puinkuil. Deze sporen behoren mogelijk tot de hoeve-site. Er zijn echter maar een aantal sporen die met zekerheid tot de hoeve toegewezen kunnen worden. Zo behoren enkele muren en mogelijk enkele uitbraaksporen tot historische bebouwing van de hoeve die zichtbaar is op de Atlas der Buurtwegen en die tot bouwfase VII (1750-1850) van de hoeve zouden behoren.

Zijn er sporen aanwezig die niet gelinkt zijn aan de hoeve? Zo ja: welke datering en functie hebben deze? Zijn deze in verband te brengen met specifieke activiteiten? Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband? Hoeveel verschillende lagen/stratigrafische eenheden zijn er te onderscheiden?

Er zijn enkele sporen die met zekerheid tot de hoeve behoren. Ook de overige sporen (muren, puinkuil en krenggraf) behoren mogelijk tot de hoevesite, maar kunnen niet met zekerheid gedateerd worden.

Kan op basis van natuurwetenschappelijke onderzoeken een beeld geschetst worden van de aard en materiële cultuur van de site?

Door de beperkte hoeveelheid vondstmateriaal is dit niet van toepassing. Bijkomend werden ook geen staalnames genomen.

Bibliografie

Literatuur

ARCHITECTENBUREAU: ERFGOED EN VISIE BV. 2021: *Beheersplan Kraneveldhoeve*, Malle.

CLAESSENS S. 2024. "Archeo-rapport 593, Eindverslag: De archeologische opgraving aan de Hogeweg te Rotselaar". Tienen: Studiebureau Archeologie bv.

DE RAYMAEKER A. & DUPONT L. 2018. "Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de WijgmaalseSteenweg 25 te Wakkerzeel". Tienen: Studiebureau Archeologie bvba.

DOLMAN N. 2021. "Eindverslag: Opgraving met het oog op wetenschappelijke vraagstellingen Haacht, Hoeve Craeneveld". Gent: BAAC Vlaanderen bvba.

REYNS N. & CLAESSENS L. 2017. "Archeologienota, Haacht-Hambos (project 21931)". Temse: All-Archeo bvba.

SILVER I.A. 1969. "The Ageing of Domestic Animals", in: Brothwell, D. & Higgs, E. (Eds.), *Science in Archaeology. A Survey of Progress and Research, 2e editie*, Basic Books Inc. Publishers, New York.

Websites

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121907>

<https://onderzoeksbalans.onroenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

<https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/1550>

www.dov.vlaanderen.be

www.geopunt.be